

„...izgalmas kihívást jelent egy olyan korabeli angliai Luther-képpel szembesülni, amelyen a német reformátor és követői az egyház legveszedelmesebb ellenségeiként, egyenesen démoni figurákként jelennek meg.”

► Az eretniküldöző Morus Tamásról – 6. oldal

„Ha arra gondolok, hogy milyen a hallgatói érdeklődés, a hallgatói »anyag«, az oktatók felkészültsége, az egyház munkaerőigénye, hogy milyen elvárások vannak az egyházban a teológiával szemben, és így tovább, akkor azt mondhatom, hogy nagy baj, drámai változás nem lehet.”

► Túl a pánikon – Beszélgetés az EHE rektorával – 7. oldal

„A lelke elégedetlenségét nem magyarázhatja azzal, Asszonyom, hogy valakit elveszített, hanem csakis azzal, hogy valamit még nem talált meg. És higgye el, addig nem is lesz boldog, míg meg nem találja azt, amit azután nem veszíthet el sohasem.”

► Kapi Béla püspök levele egy boldogtalan asszonnyhoz – 8. oldal

Őszintén Isten előtt ► 3. oldal
Magyar királylány a császárvárosban ► 4. oldal
Öregdiák ifjonti lenülettel ► 5. oldal
130 éve született Ady Endre ► 5. oldal
In memoriam Kosáry Domokos ► 7. oldal
A táncos lábú lelkes ► 11. oldal

SEMPER REFORMANDA

„Krisztus az ő halálával megfojtotta a mi halálunkat és bűnünket. Ezért a feltámadásban és életben is vele leszünk. Se bűn, se halál nem árthat tehát többé, mint ahogy néki sem. Nyomorult testünk bátortalanására ez a mi vigasztalásunk. Mert testünk még fél a haláltól. De ha keresztyén vagyok, tudnom kell, hogy Krisztus feltámadt halottaitól, s tehetetlen vele szemben a halál. Ezért tehetetlen velem szemben is.”

► Luther Márton: Jer, örvendjünk, keresztyének! (Szabó József fordítása)

Huszonöt éves Dunaharaszti evangélikus temploma

► A dunaharaszti missziói egyház-köztség 1933. évi megalakulásától az a központi gondolat vezérelte a gyülekezetet, hogy legyen saját temploma. Azonban csaknem fél évszázadot kellett várni, amíg Lehel László lelkész és a gyülekezet erőfeszítéseit siker koronázta, és 1982-ben megünnepelheték templomuk felszentelését.

A Dunaharaszti Evangélikus Egyház-köztség múltja és jelene méltán tanúsodik arról, hogy egy kicsiny missziói gyülekezet nemcsak hogy talpon tud maradni, de fejlődni, sőt növekedni is képes. Ennek látványos bizonyítékai a templom építésére tett erőfeszítések, a többszöri nekifutás, hogy méltó istentiszteleti helye legyen a közösségnek. A negyvenes években családok adtak ott-hont a gyülekezetnek, a hivatalnak. A háború, majd az utána kialakult politikai helyzet hiúsította meg a terveket, mindez azonban nem törte meg a gyülekezetet.

Az elmúlt vasárnap hálaadó istentiszteletre gyűltek a dunaharaszti evangélikus templomban a helyi és a környékbeli hívek. Az istentisztelet liturgiai szolgálatát dr. Fabiny Tamás, az Északi Egyházkerület püspöke, Krámer György, a Dél-Pest Megyei Egyházkerület esperese és Csozanszky Márta, a Dunaharaszti Evangélikus Egyház-köztség beosztott lelkésze vezette. Dr. Fabiny Tamás Ézs 2,2–3 alapján hirdette Isten ígését. Prédikációjában kiemelte, hogy a mi reménységünk nem a kövekben van, nem emberkéz alkotásaiban, hanem élő Urunkban, Jézus Krisztusban, aki nemzedékről nemzedékre megőrizte a gyülekezetet.

Az igei szolgálat után Csozanszky Márta köszöntötte a megjelenteket, majd a régi épületekből kialakított, újonnan el-

készült közösségi ház átadására került sor. A ház is annak remek tanúbizonysága, hogy egy kicsiny gyülekezet is képes a növekedésre, a megújulásra.

Az átadást követő közgyűlésen Kőszegi János másodfelügyelő megnyitja után az egyházkerület vezetői és a testvéregyházak képviselői köszöntötték – szóban és írásban – a jubiláló templom közösségét. Lehel László templomépítő lelkész elmondotta: csodaként élte meg mindazt, amiben a templomépítés során része volt. Dr. Szalai László polgármester a helyi önkormányzat nevében üdvözölte a jelenlévőket, majd Faragó Csaba református lelképásztor, illetőleg Erdélyi Csaba, az irsai testvérgyülekezet lelkésze zárta a köszöntők sorát.

■ Cz. I.

FOTÓK: CZÖNDÖR ISTVÁN

Közgyűlés az északi kerületben

► Az Északi Egyházkerület küldöttéi november 16-án, pénteken a budahegyvidéki templomban tartották meg őszi kerületi közgyűlésüket. A jelentések és beszámolók meghallgatása után a közgyűlés elfogadta a diakóniai intézmények vezetőinek rövid értékelését és a 2008. évi munkatervet.

A kerületi közgyűlést Bence Imréné, a Budai Egyházkerület esperesének áhítata nyitotta meg, majd az egyházkerület elnöksége – dr. Fabiny Tamás püspök és Benczúr László egyházkerületi felügyelő – ismertette jelentését. A püspök beszámolójában a misszió, a rend és a szolidaritás hármasságának jelentőségére hívta fel a figyelmet. Kiemelte, hogy „minden gyülekezetnek, sőt oktatási és diakóniai intézménynek kell, hogy legyen missziói stratégiája”, és ennek a stratégiának nyitott-

nak kell lennie a misszió legkülönfélébb formáira. A rendről szólva hangsúlyozta, hogy a fejekben, a szívekben, az adminisztrációban, a pénzügyekben és a lelkészek magánéletében egyaránt rendnek kell lennie. Végül, de nem utolsósorban a szolidaritás elvét fogalmazta meg, melyet gyakorolnunk kell társadalmi méretekben, de az egyházon belül is.

Az egyházkerület felügyelője a lelkészi karban végbement változásokról és a nagyobb beruházásokról adott tájékoztatást. Mint kifejtette, keresztyénként, evangélikus egyháztagként nagy felelősséggel tartozunk a tanulmányaikat befizető pályakezdő fiatalokért, a nagy terheket cipelő közép- és idősebb testvéreinkért. A misszió fontosságát kiemelve említette a budaörsi és a piliscsabai gyülekezetet mint a városi és a nagyközségi misszió példáit.

A közgyűlés két kérdésben szavazott: egyhangúlag megválasztotta zsinati pót-

tagnak László Milánt, a Dabas–Gyóni Evangélikus Egyház-köztség beosztott lelkészt, továbbá delegálta az Ordass Lajos- és a Prónay Sándor-díjat odaítélő kuratóriumba ifj. dr. Fabiny Tibort.

A következőkben az egyházkerület területén működő kilenc diakóniai intézmény vezetőinek beszámolóit hallgatta meg és fogadta el a közgyűlés. Dr. Cserháti Péter az evangélikus kórház teréről, az előkészület fázisairól és az elért eredményekről szól, Benczúr László pedig ismertette a Csillaghegy–Békmegyeri Evangélikus Egyház-köztség területén épülő szeretetház munkálatainak részleteit.

Végezetül Fabiny Tamás püspök ismertette az Északi Egyházkerület 2008. évi munkatervét; a közgyűlés ezt változtatás nélkül jóváhagyta. A közgyűlés végén a küldöttek megállapodtak abban, hogy a jövő évi egyházkerületi közgyűlés fókuszában a gazdasági ügyek állnak majd.

■ CZÖNDÖR ISTVÁN

Pálya

A dühöngő dróthálója akkorát zörren, hogy összerándulok. Aztán csak a labda pattogása. A következő rúgást már látom, nem ijeszt meg.

A boltból tartok hazafelé. Jó a lépések egyenletes ritmusa közben gondolkozni, bőven van miről. Az út autómorajától kicsit elhúzódva szinte elhalkul a város. Mint képekonyvet, nézem az új falfestményeket. Nem hittem volna, hogy tizenéves fiúk és lányok képesek ilyen látványos alkotásokra. Néhány napja látam is őket, hatalmas létrákat, festékszóró flakonokat hoztak. Vidámak voltak, és dolgoztak nagyon. Az egyik csoport színes képeket készített, a másik fekete-fehéreket. Meghökentőket, felkavarókat. Gépek és szörnyek, absztrakt ábrák, kifordult arcok. Itt-ott egy-egy felirat is.

A bámészkodásból a háló zörrenése ránt ki. A fiú legalább annyira furcsa látvány a téren, mint a serdülőéletekből kifakadt festmények. Hőfőhár futballfelszerelésben van. Szabályos, számozott mez. Kristóf tudná azt is, hogy melyik csapaté ez, hátán a focista nevével. A legkirívóbb a sportszár és a nagyon márkás cipő. A dühöngő – hiszen csak így szokták hívni ezt a kis, sodronykerítéssel elkerített aszfalt pályát – a szabványosnál is kisebb. Amolyan könyörödomány a ferencvárosi házak közé beszorult gyerekeknek. Még így is szoktak néha itt focizni hárman-hárman, többen nem férnének el. Az ilyen pályához nem illik ilyen felszerelés.

Itt nincs fű, nincsenek reflektorok, nincs hatalmas kapu, nincsenek lelátók. A fiú megint rúg; a labda is remek.

Először megsajnálom. Egyedül van, nem jött le senki játszani. Talán nem is szívesen állnak vele össze, nincs kedvük a maguk tornacipőjét összehasonlítani ezzel a minőséggel. A fiú arcán azonban nem látszik magány. Sőt szinte lelkesülten fut neki újra, most kapura lő. Egy pillanatra én is meglátom azt, amit ő lát: a zúgó tömeget, a reflektorok megvilágította pályát, a fehérben tündöklő csapattársakat, az eredményjelző táblát, amint a győzelmet hirdeti, hiszen a kapus vetődik, a háló rezeg, a gól hatalmas. Dehogy magányos ő, most mindenki őt ünnepli, felkapják, összeölelekeznek a többiekkel, a stadion egy emberként ugrik fel...

Továbbmegyek. A park kis utcáján egy idős asszony a kutyáját sétáltatja. A saját csapatomra gondolok. Csak képzeljük az egészet, hogy ne legyünk rettentően magányosok a magunk dühöngőjében? Csak képzeljük az egészet, hogy van az a stadion, az a pálya, az a mérkőzés, amelyet napról napra vívunk? Lehet, hogy az egész egy tízszer húsz méteres kalitka, amelyben viaszgató álmodok kergetünk?

Átvesszem a szatyrot a másik kezembe. Fent az őszi kék ég kis szeletkéje látszik a házak között. A csenevész fák őszi levelei közül biztatóan simogat a napfény.

■ KOCZOR TAMÁS

Diakónia – a szavak nélküli igehirdetés

► A révfülöpi Ordass Lajos Evangélikus Oktatási Központban az elmúlt hét végén került sor a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület gyülekezeti elnökségeinek konferenciájára. A gyülekezeti diakónia lehetőségei címet viselő konzultáció vezéregygyjéjt Jakab apostol leveléből választották a szervezők: „Aki tudna jót tenni, de nem teszi: bűne az annak.” (Jak 4,17)

A kétnapos konferencia első napja főrubeszélgetéssel indult, amelynek témája az egyházak közéleti szerepe volt. Ittész János püspök és Szabó György egyházkerületi felügyelő több olyan nyilatkozatot ismertetett a tanácskozás résztvevőivel, amelyeket a közelmúltban fogalmazott meg egyházunk vezetése különböző társadalmi és etikai kérdések kapcsán. Közülük a legutóbbi, a Magyarországi Evangélikus Egyház püspöki tanácsának a lelkészek politikai szerepvállalásával kapcsolatban kiadott nyilatkozata váltotta ki a legélénkebb vitát.

A tanácskozás második napján két előadás hangzott el. Először Gregersen-Labossa György szombathelyi lelkész, a Túróczy Zoltán Szombathelyi Evangélikus Idősek Szeretothonának igazgatója, egyházunk diakóniai bizottságának elnöke szölte a gyülekezeti szeretetszolgálat teológiai alapjairól. „Diakóniai szolgálatunk az istentiszteletben és a gyülekezeti életben gyökerezik, mert arra a Krisztusra épül, aki egykor halálra ment értünk, és aki egyedüli tartóoszlo-

pa az egyháznak és gyülekezetnek” – fejtette ki Gregersen-Labossa György.

Jeszzenszky Zita, egyházunk országos irodája diakóniai osztályának vezetője a gyülekezeti diakónia lehetőségeiről beszélt. Mint mondogta, a diakónia szavak nélküli igehirdetés. Az osztályvezető ismertette az egyházunkban a bevezetés fázisában lévő ügyvezető Kapu programot. Az Országos Foglalkoztatási Közalapítvány pályázatán elnyert támogatásból elinduló program lényegében egy lakóközösségi alapon szerveződő, a generációk közötti együttműködést előmozdító önkéntes segítőszolgálat. Egyházunkban a gyülekezeti diakónia, az önkéntes szolgálat erősítése céljából vezetjük be. A program többek között támogatja a pályaválasztás előtt álló fiatalokat, igyekszik elősegíteni a munkanélkülieknek a munkaerőpiacra való visszakérését, illetőleg általában segítséget nyújt a rászorulóknak. Lényeges eleme, hogy széles körből csatlakozhatnak hozzá az önkéntesek, korra, nemre, iskolai végzettségre való tekintet nélkül: középiskolások, a felsőoktatásban tanulók, pályakezdők éppúgy lehetnek, mint főfoglalkozással rendelkező aktív korúak vagy nyugdíjasok. A tervek szerint első lépésként a szombathelyi gyülekezet és a Budai Egyházkerület vesz részt a program bevezetésében, hatvan önkéntessel.

Az előadásokat megbeszélés követte. A tanácskozásnak Polgárdi Sándor somlói és Kiss Miklós mosonmagyaróvári lelkész áhítatai adtak igei keretet. A gyülekezeti elnökségi konferencia úrvasorai istentisztelettel fejeződött be Ittész János püspök szolgálatával.

■ K. M.

É L Ő V Í Z

Gyermekimák

Válogatás az egyházunk gyermek- és ifjúsági osztályának imádságpályázatára beküldött imádságokból.

Én Istenem, köszönöm, hogy gyermeknek születtem. Azt is, hogy nem rovarnak, növénynek vagy bármelyféle állatnak teremtettél engem. Ámen.

Istenem, kérlek, vigyázz magadra, mert nagyon nagy baj lesz a világgal, ha Te lebetegszel. Ha érzed, hogy fáj a fejed, akkor igyál mézes-citromos teát. Én ma sokat gondolok rád, ne félj, minden rendben lesz. Azért kérlek, vigyázz a Fiadra, hogy ebben az évben ne kelljen meghalnia nagypénteken. És légy a rosszakkal, hogy ne legyenek rosszak.

Hálát adok neked, hogy megvédezed ezen a napon, és a továbbiakban is védjél meg, és védj meg családomat, barátaimat, barátnőimet és rokonaimat és mindenkit, aki csak él a világon. És hálát adok neked, hogy itt lehetek ezen az órán, és hogy okosodhatok, és majd ha nagy leszek, akkor meg fogom hálálni, hogy segítettél nekem, és azt is meg fogom hálálni, hogy ezeket a szép napokat adtad nekem. Ámen.

Mennyei Atyáink!

– Köszönöm Neked, hogy segítettél, hogy utadon járhassek.

– Bocsásd meg, hogy néha nem törődtem veled, és eltávolodtam tőled.

– Kérlek, fogadj tanítványoddá, és azokat is fogadd be, akik az én osztályomba járnak.

– Köszönöm, hogy meghallgattál. Ámen!

Istenem, kérlek, oldozz fel bűneim alól, mert már nem bírom el ezt a terhet, a lelkeim összezsugorban a nagy súly alatt, nem tudom ezt elviselni, nem bírom, hogy ne mondjak igazat a szeretteimnek. Kérlek, oldozz fel, hogy mindent elmondhassak tiszta szívvel, a bűntetést megérem, el nem kerülöm, de ha ez a súly tovább nyomja vállam, én beleszakadok. Könyörgök, Istenem, oldozz fel, hogy tiszta szívvel élhessek tovább. Ámen.

Édes jó Istenem! Köszönöm, hogy egyetlen szent Fiadat adtad értünk. Még azt is nagyon köszönöm, hogy vigyáztál a családomra, rám és a barátaimra. Köszönöm azt is, hogy jó tanuló lettem, és szípen tudok énekelni. Azért is köszönetet mondok, hogy mindennap vigyázol ránk. Drága jó Istenem – bocsásd meg minden rossz cselekedetemet, amit eddig tettem, de mostantól igyekszem csak a jót tenni. Kérlek, drága Istenem, adj erőt, egészséget és hitet nekem és az egész családomnak. Ámen.

Én Istenem, kérlek, segíts a tanulásban és abban, hogy béke legyen a földön. Megpróbálok a legjobb lenni, és nem csinálom rosszat. A templomban megpróbálok jól viselkedni, és remélem, a segítségeddel, Isten, meg is tudom tenni. Köszönöm, hogy meghallgattál. Ámen.

Istenem! Köszönöm, hogy eddigi életemet megáldottad, és megőriztél engem, de legjobban azt köszönöm, hogy idén nagypénteken egy ismeretlen lelkes prédikációját hallottam. Tisztán és érthetően beszélt, úgy, hogy én is megértettem. A templomban lévő kereszt egyszer csak megingott előttem, s éreztem, hogy valami egészen új kezdődött bennem. Eddig nem volt mély a hitem, most se az, de valamit megéreztem Isten végtelen szeretetéből, s új utat kezdtem talán járni, ha ez nem is nagyon látszott meg rajtam.

Köszönöm, Uram, hogy Szentlelked munkálkodni kezdett bennem, és kérlek, hogy folytathassam az utat hozzád. Ámen.

Édes Istenem! Köszönöm szépen, hogy ilyen csodálatos világban élhetek. Minden napom vidáman kezdődik, amikor a nap sugarai rám sütnek. Nem győzők gyönyörködni a sok szép virágzó fában, a szivárvány minden színében pompázó virágokban. Köszönöm, hogy olyan sok érdekes állatot teremtettél, köztük olyanokat, amikkel mi, gyerekek, olyan szívesen játszunk. Kérem, adj bölcsességet az embereknél, hogy meg tudjuk őrizni a gyönyörű természetet. Ámen.

AZ EGYHÁZI ESZTENDŐ UTOLSÓ (ÖRÖK ÉLET) VASÁRNAPJA – 2Pt 3,(3-7)8-14

Annyi, mint – de nem egyenlő!

Vannak, akik a világ végéről és az ítélet napjáról szóló jövendölést a mesék világába utalják. És vannak, akik komolyan veszik, és az idejét számolgatják. Megoldóképletként használják Péter második levelének igéjét: „...az Úr előtt egy nap annyi, mint ezer esztendő, és ezer esztendő annyi, mint egy nap.”

Isten számára az időnek minősége van. Isten úgy tekint az időre, mint egy kozmikus anyaméhre, amelyben megfog valami, aztán érlelődik, végül megszületik. Isten nézőpontjából az események nem spontán történnek. Ha valami megtörténik, az csak azért következhet be, mert valamikor elvetették a magját, ez pedig a rá jellemző idő alatt kicsírázott, majd kihajtott, szárba szökkent, ki virágzott, és végül termést hozott.

Ha mi sokszor nem vesszük is komolyan, Isten látja, hogy minden cselekedetünkkel valaminek a magját vetjük el. Előre látja, hogy mi lesz a cselekedetünk termése. Azoknak a cselekedeteinknek a csírázását, majd érését is figyelemmel kíséri, amelyekről mi már megfeledkezünk, vagy amelyekre nem akarunk emlékezni. Isten jól látja, hogy cselekedeteink fáján – akár belátjuk, akár tagadjuk – ítéletet hozó gyümölcstermés érlelődik.

Isten éppen ezért maga is beleszánt az életünkbe. Kétféleképpen is megteszi: nyíltan és rejtetten. Nyíltan akkor, amikor igéjének magját veti el a szívünkben. Rejtetten pedig életünk nem kívánatos fordulataiban munkálkodva. Bizonyosak lehetünk abban, hogy semmi sem a

sors kiszámíthatatlan szeszélyéből ér bennünket, hanem minden kereszt és szenvedés, amely nem tetteink következménye, Isten magvetése az életünkben. És Isten türelmes magvető: megvárja minden termés beérését. Ezért nemcsak cselekedeteink keserű gyümölcsseit kell megízlelnünk, hanem Isten magvetésének gyümölcseiből is részesülhetünk. Erdemünk ugyan nincs benne, mert a jót – keresztek és szenvedések által – maga Isten viszi véghez bennünk, de ő a maga munkájának minden gyümölcset – kegyelemből – nekünk tulajdonítja. Így minden előtte is érvényes jó cselekedetünk valójában az ő műve. Az ítélet napján mégis ezekért a cselekedetekért sorol az üdvözülők közé.

Mi oly nagyok láthatjuk bűnös cselekedeteinket, hogy megkísérthet a gondolat: ezek megakadályozzák Isten magvetésének beérését az életünkben. De nem így van! Luther joggal kérdezi: mi csoda a mi cselekedetünk, hogy Isten cselekvésének akadályává lehetne? Mit ér a mi erőnk Isten hatalmával szemben? A bűn tetteinkben megnyilvánuló ereje kevés ahhoz, hogy Istennek az idők teljességében a Golgota keresztjén, az időben pedig – Lelke által – bennünk és rajtunk, a mi üdvösségünkért véghezvitt művének gátat vessen! Ne kételkedjünk: a legelhibázottabb cselekedetünk is kevés ahhoz, hogy Isten magvetésének

A VASÁRNAP IGÉJE

gyümölcsetől, az üdvösségtől és az örök élettől megfosszon. De nem így a hitetlenségünk!

Igaz, a hitetlenség sem képes Isten cselekvésének gátat vetni. Nem is Isten elé állít akadályt, hanem elénk. Bennünket akadályoz abban, hogy elfogadjuk mindannak gyümölcset, amit Isten értünk cselekedett. Ha hitetlenség lakik a szívünkben, Isten hiába kínálja ingyen az ő beérett magvetésének gyümölcsseit, mert nincs szemünk, amellyel meg tudnánk látni, és nincs kezünk, amelyet ki tudnánk nyújtani értük, hogy megragadjuk. Nem téved Pál apostol, amikor azt vallja, hogy az üdvösség független a cselekedeteinktől, és csak hit által nyerhető el!

Ezért amíg Isten hitet lát, türelmesen vár az ítélettel, ne hogy olyanokat is elítéljen, akik még megmenekülhetnek. Ezt erősíti meg Jézus találynak tűnő kérdése: „De amikor eljön az Emberfia, vajon talál-e hitet a földön?” (Lk 18,8)

■ VÉGHÉLYI ANTAL

Imádkozzunk! Uram, tetteim halált érlelek. Te elszenvetted tetteim következményét, hogy a te műved gyümölcsében részesít. Tarts meg mindvégig ebben a hitben. Ámen.

Oratio œcumenica

[Lelkés:] Istenünk! Köszönjük, hogy türelmed és jószágod mindeddig megtartotta életünket. Kérünk, irányítsd figyelmünket ezen a napon arra, hogy hálával és megelégedéssel éljünk. Ne zúgolódjunk és ne panaszkodjunk, amikor terheket kell hordoznunk. Akkor sem, ha éveink haladtával erőtlenségünket érezzük. Segíts minket úgy visszatekinteni, hogy meglássuk életutunkon a tőled kapott áldásokat. Jézus Krisztusért kérünk,

[Gyülekezet:] Urunk, hallgass meg minket!

[Lektor:] Könyörgünk azokért az embertársainkért, akik nehezen indulnak el követésedre. Sokszor elmondott hívásodra is új és új kifogásokkal válaszolnak. Alakítsd úgy szolgálatunkat, hogy eredményesebben tudjuk megszólítani az embereket környezetünkben. Adj nekünk több kezdeményezőkézséget és bátrabb lépéseket, hogy a vizsgázó evangélium közelebb kerüljön sok útítársunkhoz ezekben a napokban. Jézus Krisztusért kérünk,

[Gyülekezet:] Urunk, hallgass meg minket!

[Lektor:] Könyörgünk azokért, akik most néznek

szembe igazán az elmúlással és a földi élet végső kérdésével. Különösen is eléd hozzuk az elesett, beteg és idős emberek sorsát. Adj bizodalmat és reménységet a szívükbe. Ébreszd bennük az örök élet evangéliumának erejét. Ne lássák céltalannak és sötétnek az életalkony napjait és óráit, hanem hallják meg a te mindenkét megújító végső napod híreit. Segíts nekik, hogy meg tudjanak szabadulni a mulasztások, kudarcok és eredménytelen próbálkozások terheitől. Adj gyógyító világgósgot életükbe. Jézus Krisztusért kérünk,

[Gyülekezet:] Urunk, hallgass meg minket!

[Lektor:] Könyörgünk egyházunkért, hogy az utolsó idők proféciáit és az eljövendő örök élet evangéliumát hitelesen tudja megszólaltatni. Vedd el a könnyelmű és felelőtlen beszédet a nevedben megszólalóktól, és adj aktuális, életerős és gyógyító üzenetet. Taníts minket újrafogalmazni hitünk tartalmát és bátran megszólalni, ha kell, meghökentető és ébresztő gondolatokkal! Őrizz meg attól, hogy emberek tetszésére formáljuk szavainkat és életünket úgy, hogy a te egyedül jogos és tökéle-

tes elvárásodról megfélekedzünk. Jézus Krisztusért kérünk,

[Gyülekezet:] Urunk, hallgass meg minket!

[Lektor:] Istenünk! Emeld fel tekintetünket, hogy örök napod igazi fényét meglássuk. Mutasd meg minden emberi élet páratlan értékét. Látsd meg velünk az életünk feltételeit biztosító bolygónk szépségét és törékeny voltát. Add meg, hogy az eljövendő teljes tisztaság és fényesség arra is indíts minket, hogy körültekintőbb, odaadóbb és felelősségteljesebb életet éljünk itt a földön. Embertársainkra és a minket körülvevő világra pedig úgy tudjunk tekinteni, mint a te akaratod szerinti kincsekre és értékekre. Ezen a vasárnapon különösen is add meg nekünk a felfelé tekintés készségét, és adj tág perspektívát. Jézus Krisztusért kérünk,

[Gyülekezet:] Urunk, hallgass meg minket!

[Lelkés:] Istenünk, köszönjük, hogy szeretettedben, jószágodban és türelmedben lel otthont imádságunk a testvérünké lett Fiad, Jézus Krisztus által.

[Gyülekezet:] Ámen.

AKI TITEKET HALLGAT...

Én – a szószéken

► „Félre kell-e tennie” önmagát az igehirdetőnek, avagy sem? – ez volt az alapvető kérdés, amelyre rovatunk múlt heti számában választ kerestünk. Ha ő a megszólalni kívánó Úristen szája – „aki titeket hallgat, engem hallgat” –, akkor miként jelenik meg az ő egyénisége, mit jelent az ő személye?

„A lelkes nem önmagáról szól, nem saját mondanivalóját hirdeti, hanem Isten igéjét, de személyét az Úristen fel tudja használni arra, hogy létrejöjjön a csoda: az ige testté, hanggá lesz. Az »én« nem tűnik el, csak átalakul. Átalakulva azután hatféle formában szólal meg az »én«...” – ezekkel a sorokkal zárult cikksorozatunk legutóbbi része. Melyik ez a hatféle forma? Ennek bemutatásához – mint már többször e rovat hasábjain – Manfred Josuttis gondolatmenetét hívom segítségül.

Igazoló én. Amikor a lelkes megszólal, és Isten szavát „teszi közzé”, akkor mondataiba belefoglalja a személyes tapasztalat, amely igazolja: nem csupán elméleti, kitalációról, szép vagy meszerő gondolatokról van szó, hanem az élet

valóságáról. „Amit tehát láttunk és hallottunk, azt hirdetjük nektek is...” – olvassuk János első levelében (1,3). Hiába csitítja Jézus a meggyógyított embert, hogy ne mondja el senkinek, az meg és elhíreszteli, mit tett vele az Úr (Lk 5,14; 8,56). „Láttuk az Urat!” – kiáltanak fel a tanítványok húsvét után (Jn 20,25), és nem tudnak többé hallgatni: hirdetik Krisztus halálát és feltámadását. Amikor megszólal az igehirdető személyes hangja, az egyben igazolása mindannak, ami számára nem csupán tanult tudomány, hanem eleven valóság.

Hitvalló én. Nem lehet, nem kell, nem szabad kiszűrni az igehirdető megszólalásából a hitvallás motívumát. Az igehirdető szavaiban, stílusában, mozdulataiban, hozzáállásában megvallja a hitét, Istenhez való kapcsolatát. A bizonyosságtevők felege, az igehirdetők több ezer éves népes tábora tanuskodik Isten nagy tetteiről. Ebbe a sorba áll bele az, aki a szószéken áll, s nem személytelenül, hanem Isten iránti bizalmával, nem szegyeült hitével tesz bizonyosságot, erősíti a rábizottakat. Isten azután gondoskodik arról, hogy ebben a hitvallásban megszólaljon az örök ige.

Én az életörténetemmel. Ez sem lényegtelen része a nagy egésznek. A közösség

többször ismeri lelkesét. A gyülekezet nagy család, amelybe mindenki hozza a maga élettörténetét. Mindenkinek van előélete, s mindenkinek zajlik a jelen élete. Ez kicsiben és nagyban összefonódik Isten népe életének történetével, integrálódik abba a történelembe, amelynek Ura a mi mennyei Atyánk.

Amikor a lelkes a szószéken megszólal, ott van mögötte élete eseményeinek sora – a hallgatók által ismertem vagy ismeretlenül –, és ez hat minden akarata, naponként megújuló szeretete, gondoskodó kegyelme, bűnbocsánata, az újrakezdés Isten által nyújtott lehetősége, utat mutató jószág.

Isten szolgájának élettörténete nem független az elhangzó igehirdetéstől. Gondoljunk csak az őszövetségi proféták szavára, történeteire. Nem mentesek a személyes vonatkozásoktól, mégis, nem azt érezzük, hogy a proféták önmagukról szólnak. Inkább azt, hogy életükön – annak szép és árnyoldalai által is – Isten mutatja meg cselekedeteit.

Képviselő én. Az, aki megszólal, nem egyszerűen önmagát, még csak nem is a munkaadót (az egyházat) képviseli, hanem az élő Igét, a beszélő Istent. Ez adja az

igehirdető méltóságát, ez adja az igehirdető felelősségét is. Az istentisztelet elején nem kegyes óhajként, hanem ténybejelentésként szerepel a mondat: „Az Atya, Fiú, Szentlélek nevében!” Amikor megszólal a prédikátor, akkor a személyes szavával is képviseli a mindenható Istent.

Az egyedül én. A páratlan, senkihez sem hasonló teremtmény Isten kezében hasonlóan, különleges szerszám lehet. Ha Isten ennek az embernek a hangján szól, másként szól, mint egy másik szolgálja által. Így az igehirdető személyes hangja Isten gazdag fantáziájának jele lehet.

Fiktív én. Sokszor hallani ilyesmit a prédikációban: „Én úgy látom...” Én úgy vélem...” Korábban zavart az ilyen. Mi köze ennek az igehirdetéshez? Nem az igehirdető gondolatait, hanem az örök igét akarom hallani. Miért akar a lelkes a helyébe lépni? Jobban beagondolva azonban átértelmeztem ezt a vélekedésemet. Valójában egy kifejezési fordulatról van szó, amely által nem a magán gondolatok jelennek meg, hanem Isten személyes hangja – reménységünk szerint.

Az én nem tűnik el, csak átalakul... – Isten formáló kezében, áldott használatban.

■ HAFENSCHER KÁROLY (IFJ.)

IGE + HIRDETŐ

Őszintén Isten előtt

▶ **A hívős, késő őszi időben meleg, szeretetteljes fogadtatás várta november 17-én Hévízgyörkön az Evangelikus Belmissziói Baráti Egyesület (EBBE) és a Nagybaráti Kör által szervezett csendesnap résztvevőit. Több mint félszázan gyűlteket össze a községi kultúrház nagytermében. Nemcsak a helyi gyülekezetekből, hanem Budapestről és az ország több más városából is érkeztek vendégek az Őszintén Isten előtt témával meghirdetett alkalomra.**

A csendesnap nyitányaként Lindákné János Zsuzsanna helyi lelkész és Bobál István, a Hévízgyörki Evangelikus Egyházközség felügyelője – aki egyben a község polgármestere – köszöntötte a résztvevőket. Rövid összefoglalójukban ismertették a község és a gyülekezet múltját és jelenét. Amint a jelenlévők hallhatták, nemcsak gondjaik, hanem sok örömeik is van: élő gyülekezet és élhető, fejlődő falu. (A török idők után újratelepült község többféle lekezetű lett – jelenleg katolikus, evangélikus, református és baptista gyülekezet él itt testvéri együttműködésben.)

Szeverényi János országos missziói lelkész az EBBE, Zászkaliczy Pál nyugalmazott lelkész pedig a Nagybaráti Kör megalakításának előzményeiről, céljáról, tevékenységéről számolt be.

Dr. Korányi András Bűnösök Isten előtt című előadása – egy őszövetségi ige, Dán 9,1–19 alapján – evangélikus jellegű szolgálat volt. Dániel imádságában megvallja a fogságba hurcolt nép bűneit, de ez a bűnvallás nem válik reménytelen búsongássá, mert közben jövőt lát, és annak fényében pillantja meg a múlt hibáit, bűneit is. Úgy látja, hogy a nép nem képes újat kezdeni, mert akadályozza a múlt, a hetven évvel korábbi bűnök még mindig élnek. Mi, távlat nélküli emberek, családok, gyülekezetek, ország sem vagyunk képesek újat kezdeni. Erőtlenek vagyunk, de nem ez a döntő – fejtette ki az előadó –, hanem az, hogy Isten cselekvésre kész, és

az a kérdés, van-e Istentől kapott jövőképünk, vagy csak álmunk van.

A múltat mindenestül be kell vallania az egyháznak és a társadalomnak is. Dániel megértette, hogy helyre kell állítani az istentisztelet méltóságát, nem lehet azt pogány kultuszokkal pótolni. Mi vajon mit értünk meg az írásokból? Tud-e az Úr tanácsolni, vezetni bennünket, figyelünk-e szavára? Jeruzsálem története legyen élő prédikáció számunkra. Amint Dániel írja, „ránk szakadt az eskü átka”, Jeruzsálemet lerombolták, többször is, de ott áradt ki az áldás és a kegyelem is. Az Úr tudja, hogy mit cselekszik, és terve végbe fog menni, ne legyünk ennek akadályozói, Jézus legyen az életünk ura – figyelmeztetett Korányi András.

Felrázó, erőteljes evangélikus volt Szeverényi János Új lappal, küldöttként az emberekért címmel a Római levél 12. fejezete alapján tartott szolgálatát. Megszabadított emberek vagyunk? Halljuk hát meg a szabadulás evangéliumát! Hogyan tudunk küldöttek lenni? Új lappal, de az új lap azt jelenti: tiszta lap, nem a piszkos réginek a tisztogatása, hanem egészen új. Nem szolgálhatunk úgy, hogy „szeretettel” elnézzük, elfedjük, kimagyarazzuk egymás bűneit. Nem igazodhatunk úgy a világhoz, hogy bármit is feladjunk az Uról kapott küldetésünkkel – szövegbe le az országos missziói lelkész. Nem válhatunk úgy „szalonképessé” a társadalom számára, hogy magunkévá tesszük annak életellenes törvényeit. Éppen ember-

társaink, a társadalom érdekében kell néven neveznünk a bűnt és megtagadnunk az örök halálba vezető utat.

Durkó Albert Küldetésünk belső, külső akadályai címmel igazi pünkösdi lendülettel biztatott arra, hogy fel kell készülnünk az ébredésre. Talán észrevette sokak arcán a kételkedést, mert számos hazai példát említett gyülekezetek – főként cigány gyülekezetek – ébredéséről, alakulásáról, életújulásokról. Munkájának nagyobb része a cigányok között végzett misszió, és nagy örömmel számolt be az evangélium terjedéséről. Különböző nemzetiségűek és felekezetűek lehetünk, de a hívők egysége Jézus keresztségében van – mondta. Mindenki azzal szolgáljon, amilyen ajándéka, karizmája van. Az Úr Jézus lábnyomába lépve mi is segíthetünk másoknak az Úr útjára találni, ha csak egy lépéssel járunk is előttük. Gyakran attól félünk, hogy kigúnyolnak bennünket, és sikertelen lesz a szolgálataink. Jézusra kell hagyatkoznunk, mert a félelem: hitetlenség; a teljes, krisztusi szeretet azonban kiűzi a félelmet.

A nap úrvacsorai istentisztelettel zárult. Lindákné János Zsuzsanna igehirdetése méltó befejezése, mintegy összegező volt a tartalmas programnak, melynek szünetében a jelenlévők – kellemes séta keretében – megtekintették a község legrégebbi templomát, a szakszerűen helyreállított Árpád-kori, román stílusú kis templomot.

■ DR. GYŐRI JÓZSEF

Gáncs Péter püspök, a Magyar Evangelikus Konferencia (Maek) Kárpát-medencén kívüli magyar evangélikusokkal való kapcsolattartásért felelős alelnöke Bernhardt Bélának, az Amerikai Magyar Evangelikus Konferencia (AMEK) főesperes elnökének a meghívására november 16–28. között látogatást tesz az amerikai magyar evangélikus gyülekezetekben. Kint tartózkodása alatt Gáncs Péter szolgál mindkét clevelandi magyar egyházközségben, és A történelmi egyházak mai helyzete Magyarországon címmel előadást tart az amerikai magyarok 47. kongresszusán.

Az évente megrendezett tanácskozás idei programjának keretében november 23-án, pénteken 15 órai kezdettel rendezi meg szokásos – kétevenként esedékes – közgyűlést az 1941-ben alakult Amerikai Magyar Evangelikus Konferencia is. Gáncs Péter püspök hivatalos programjának részeként találkozik és tárgyalásokat folytat Elizabeth Eatonnal, az Északkelet-ohioi Evangelikus Egyházkerület püspökével.

A szeretet otthona

Harmincöt éve az Üllői úton
a Kakas Lídia Szeretetotthon

▶ **Az Isteni színjáték kezdősorai – „Az emberélet útjának felén / egy nagy, sötétlő erdőbe jutottam” – szállóigévé lettek, gyakorta idézik életük harmincötödik esztendejéhez érkezett embertársaink. Dante Alighieri szavai jutottak eszébe a krónikásnak is november 17-e délutánján, jóllehet nem egy személy, hanem az egyházunk Üllői úti központjában működő Kakas Lídia Szeretetotthon „születésnapja” alkalmából rendezett ünnepi istentiszteletre indult. A józsefvárosi egyházközség templomában tartott megemlékezésen Győri Gábor esperes prédikált, az otthon történetére az igazgató lelkész, Széll Bulcsú tekintett vissza. Énekekkel a zuglói gyülekezet kórusa, versekkel az otthon lakói szolgáltak az ünnepi gyűléstén.**

Az intézmény Kakas Lídia felajánlásának köszönhetően jöhetett létre, aki 1915-ben a Deák téri magyar evangélikus egyházra hagyta józsefvárosi, Balassa utca 9. szám alatti lakását. Szeretetotthonként történő hasznosítására D. Raf-

Amint a Kakas Lídia Szeretetotthon vezetőjétől, Darabosné Szénási Ágnesztől megtudhattuk, az otthonban ma húsz idős ember él, gondozásukat tizenegyen látják el. A legifjabb lakó hetvennégy, a legidősebb kilencvenéves.

Az otthon mai lakóinak egy csoportja

fay Sándor püspök 1929-ben tett javaslatot. Az ingatlanban azonban csak 1932-ben kezdte meg működését a szeretetotthon huszonkét lakóval, amikor özv. Kendeh-Kirchknopf Gusztávné elvállalta a gondnoki teendőket. A létszám növekedésével felmerült egy új otthon létesítésének gondolata. A Balassa utcából 1942-ben költöztek egy új házba, Zuglóba. Az egyházvezetés 1972-ben úgy döntött, hogy ezt az épületet viszont a teológiai akadémiának adományozza, ekkor költözött huszonegy lakó – ideiglenesen mondott megoldásként – az Üllői úti bérházba.

Az ünnepi istentiszteleten Győri Gábor Jn 14,1–3 alapján hirdette Isten ígését. Szólt arról, hogy lakók és dolgozók halál adhatnak Isten hűségéért, a múltért és a jelenért s azért is, hogy Krisztus előre ment, hogy hajlékot készítsen követőinek az Atya házában. Az igehirdető utalt arra, hogy az otthon jövője jelenleg ismét bizonytalan, de ebben a helyzetben is értéket és erőt jelent a családias légkör, a szeretetteljes közösség. A lakók és dolgozók feladata az – emelte ki –, hogy elsőként Isten országát és az ő igazságát keressék, és akkor minden szükségük betölthető.

■ G. Zs.

Nyolcvan esztendő

Ismét egy fontos évforduló! Nyolcvan évvel ezelőtt kezdődtek a finn–magyar ösztöndíjas kapcsolatok. A jubileum alkalmából október 20-án a Finn Evangelikus Egyház szervezett ünnepi, családi-as hangulatú fogadást Helsinkiben. Egyházunkat – dr. Jukka Paarma érsek meghívása alapján – hárman képviseltük ezen az alkalmon: e sorok írója, az 1983–84-ben ösztöndíjasként Helsinkiben tanuló Koskai Erzsébet egyházközségi lelkészünk, és közöttünk volt a jelenleg finnországi ösztöndíjas tanulmányokat folytató dr. Mézes Zsolt végzett teológiai hallgatónk is. Szép számmal vettek részt a találkozón az elmúlt évtizedekben ösztöndíjasként nálunk járt finn lelkészek. Összesen – a meghívott vendégekkel együtt – mintegy negyvenen lehetünk együtt.

A vendéglátók nevében dr. Risto Cantell, a külkapcsolatokért felelős egyházfőtanácsos, majd Paarma érsek köszöntötte az egybegyűlteket. Hangsúlyosan szólt arról, hogy a nagy finn egyház számára mennyire fontos volt a velünk való kapcsolat, és így értékelik az ösztöndíjascseré mai lehetőségét is.

Ünnepi köszöntőmben hálával emlékeztem meg azokról, akik annak idején úttörői voltak a finn–magyar kapcsolatoknak, átadtam egyházunk testvéri üdvözlését és áldáskívánását, és röviden felidéztem az egyházaink közötti kapcsolatok – időnként feszültségektől sem mentes – történetét. Ebben nagyrészt mások beszámolóira, helyzetértékeléseire kellett támaszkodnom, többek között azért is, mert én magam most első ízben voltam Finnországban (hacsak azt nem számítom, amikor úton Norvégiába egy alkalommal a helsinki-vantaa-i repülőterem kellett átszállnom). Most is mindössze talán hatvanöt órát töltöttem finn föl-

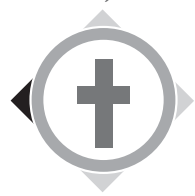
dön, de e rövid idő és a közben átélt találkozások, beszélgetések is megértették velem, miért is lettek Finnország és a finn egyház igaz barátai azok, akik az elmúlt évtizedek folyamán ösztöndíjasként élvezték a finn testvéreink szeretetét.

Az ünnepi találkozón a finn ösztöndíjasok nevében dr. Paavo Kettunen szólt, aki jelenleg a joensuu egyetem teológiai fakultásán a gyakorlati tanszék professzora. Kettunen professzor 1976–77-ben volt nálunk ösztöndíjas. Emlékeztet az tette különösen is izgalmassá, hogy az akkor írt naplója alapján idézte fel budapesti ösztöndíjas évekének fontos eseményeit. Számomra – ennyi év távlatból is – rendkívül érdekes volt hallani, hogy akkori hazai és különösen is egyházi viszonyainkat hogyan látta, értékelte – a kritikus szolidaritás jegyében – a szabad Finnországból érkezett ösztöndíjas. Szavait minden jelenlévő részéről nagy érdeklődés kísérte.

Balról jobbra: Risto Cantell egyházfőtanácsos, Fábrián Pál, a Magyar Köztársaság nagykövetségének tanácsosa, Jukka Paarma érsek, Ittész János elnök-püspök

ÉGTÁJOLÓ

Koskai Erzsébet lelkész testvérünk is felidézhetné ösztöndíjas emlékeit. Időnként derűtséget is kiváltott a figyelmes hallgatóságból, amikor az utazása körüli bonyodalmakról, akkori tapasztalatairól és az azóta is hűségesen ápolott testvéri kapcsolatairól szólt. – Itt is megköszönöm neki, hogy a pár napos finnországi út alatt pontos tolmácsolásával nagy segítséget jelentett számomra.

De hogyan is kezdődött ez az immár nyolcvanesztendő történet? Azt is mondhatnánk – ha lennének véletlenek –, hogy véletlenszerűen. A World Al-

liance szervezet egy hollandiai konferenciáján „futott össze” dr. Raffay Sándor püspökünk dr. Jaakko Gummerus finn püspökkel. Találkozásai a konferencia későbbi ülésein megismétlődtek, levelezés bontakozott ki közöttük. Majd Gummerus püspök meghívására Raffay Sándor Podmaniczky Pál teológiai professzorral együtt 1924-ben részt vett a tamperei finn egyházi napokon és az ehhez kapcsolódó, számára tervezett programokon; többek között a körtti ébredési mozgalom alkalmán is. Tulajdonképpen így kezdődött...

Bár a lendületes első lépések után minden mégis megtorpant volna az ügy. Ahhoz, hogy a két egyház történetében első ösztöndíjasként Dedinszky Gyula 1927-ben útra kelhessen, az is kellett, hogy Schulek Tibor, aki német ösztöndíjas éve alatt egy hónapos finn útra is vállalkozott 1926-ban, finn testvéreinknél „beajánlja” őt. Ettől kezdve aztán – a háborús évek kényeszerű szünetét leszámítva – egészen 1949–50-ig magyar részről tizenhatalan, finn részről pedig tizenketten indultak az első fecske nyomán a mindnyájukat gazdagító ösztöndíjas útra.

Az ötvenes években és a hatvanas évek első felében szünetelt ez a kapcsolat, csak 1966-ban nyílt meg újra a lehetőség. Majd ismét lendületet kapott, és – kisebb-nagyobb zökkenők mellett – eleven kétirányú forgalom zajlott, zajlik ezen az úton. A lassan alkonyba hajló utat járva is fájjalom, hogy annak idején számomra nem volt lehetőség, hogy a stipendiáns elődök nyomában – nem is tudom, hányadik fecskéként – magam is útra keljek Suomi felé...

Az Égtájéoló lehetőségeit meghaladná az alapos és részletes történeti áttekintés. Itt csak utalhatunk arra, hogy a kezdetektől számos lelkesünk kapott meghatározó élményeket, indításokat finn

ösztöndíjas idejében, és szinte mindannyian „megfertőződtek” finn testvéreink ösztöne szerzetétől. A sok közül egy nevet és a kapcsolatoknak egyik vonását mégis hangsúlyosan meg kell még említenem. Túróczy Zoltánra gondolok, aki először győri lelkészként, majd püspöként is – amíg tehetett – elkötelezett és lelkes építője és ápolója volt egyházaink kapcsolatának, benne az ösztöndíjascseré ügyének is. Sokan kaptak tőle indítást a finn–magyar kapcsolatok ápolására.

Amikor pedig a kapcsolatok egyik fontos vonására utaltam, különösen az első időszaknak azokra a meghatározó lelki hatásaira gondoltam, amelyek a finn ébredési mozgalomban – elsősorban a körttiektől („felébredtek”) és a laestadianusok között – érték akkori ösztöndíjasaink többségét. Meggyőződésem, hogy az elsősorban az ő szolgálatuk nyomán kibontakozó, hazai egyházunkat is gazdagító evangélikus és ébredés volt Istennek az az ajándéka, amellyel felkészített bennünket a diktatúra idején átélte megpróbáltatások elhordozására.

Nyolcvan esztendő – életkorban, testvéri kapcsolatok történetében is – szép idő. Adja Isten, hogy ez a szép korú kapcsolat az évek, évtizedek múlásával se fájadjon meg, hanem nemzedékről nemzedékre kölcsönösen gazdagodhassunk általa!

Ittész János püspök
Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület

Magyar királylány a császárvárosban

November második felében, Árpád-házi Erzsébet emléknapja körül hallhatunk talán legtöbbet a királylány születésének nyolcszázadik évfordulójához kapcsolódó megemlékezésekről. Ebből az alkalomból érkezett egyházunkhoz meghívó Bécsből, ahol a hónap közepén ünnepélyes külsőségek között nyitották meg a bécsi magyar kulturális intézetbe, a Collegium Hungaricumba érkező nemzetközi vándorkiállítását.

A kezdeményezés a bécsi magyar egyházi közösségektől, az Ausztriai Magyar Evangélikus Gyülekezettől és a Bécsi Magyar Katolikus Egyházközségtől indult, amelyek a december 21-ig látogatható kiállítás szellemi házigazdái. Munkájuknak köszönhető az a hatalmas összefogás, amelyhez a tárlatnak otthont adó kultúrintézet és a bécsi magyar külképviselet is csatlakozott.

A látogatók elé tárt anyagot – közel két tucat tablót mutatja be Erzsébet életét és korát – a németországi Hessen tartomány két evangélikus egyháza és azok diakóniai intézményei állították össze – hiszen Erzsébet életének utolsó éveit a Hessenben fekvő Marburg város beteg- és szegénygondozó ispotályának megszervezésével töltötte, utódai pedig hosszú évszázadokon át uralkodtak ezen a területen. „Erzsébet hazatér” – hangzott az osztrák köszöntésben, hiszen Bécsben Erzsébet-ereklye is található, de ez az érzés talán számunkra, jelen levő magyarok számára volt a legkézzelfoghatóbb.

A kiállítás megnyitóján minden várakozásnál nagyobb érdeklődést váltott ki: a teremben található százharminc szék kevésnek bizonyult. Az eseményről felvételt készített az osztrák televízió és a magyar Duna Televízió, valamint több rádiócsatorna is; összeállításuknak köszönhetően a kiállítás széles körben ismertté vált, azóta is számosan látogatják mindennap. A vendégeket a házigazdák – köztük *Solymár Mónika* lelkész – és *dr. Horváth István* bécsi magyar nagykövet köszöntötték. Az ünnepség jelentőségét emelte, hogy az ausztriai egyházak püspöki szinten képviseltették magukat; evangélikus részről *Herwig Sturm* püspök is jelen volt. Egyházunkat *Vető István* püspök-helyettes és a zsinat lelkészi alelnöke, e sorok írója képviselte.

A *Krone, Brot und Rosen* című, a hatalom, gondoskodás és lelkeség gondolatkörére felépített tárlatot a magyar érdeklődők már megismerhették Sárospatakon, most pedig a Bécsben járók tekinthetik meg. Így tanúvá válhatnak – a megnyitón részt vevő vendégekhez hasonlóan – az Ausztriai Magyar Evangélikus Gyülekezet széles körű összekötő szerepének is, annak, hogy november közepén a császárvárosban egy magyar királylányra emlékezve találkozót adott a német, osztrák és magyar közösségeknek, evangélikus és katolikus keresztényeknek.

■ DR. KORÁNYI ANDRÁS

Ajándék – tudsz jobbat?

A házasság hete 2008. február 8–14.

► **Ajándék – tudsz jobbat? mottóval szervezi meg hazánkban a házasság hetét 2008 elején az Aliansz – Magyar Evangélikus Szövetség. A február 8. és 14. között tartandó országos rendezvénysorozat „arca” a jövő év elején negyvenedik házassági évfordulóját ünneplő Döbrentey Ildikó – Levente Péter házaspár lesz. Az ismert író, illetőleg színművész mellett dr. Pálhegyi Ferenc református pszichológus is jelen volt azon a november 13-i sajtótájékoztatón, amelyre az egyházi média képviselőit hívták meg egyházunk Üllői úti központjába.**

A sajtótájékoztatót az Aliansz főtájkára, *Szuhánszky T. Gábor* metodista lelkész közönségtalálkozóval kezdte, majd a főszervező, *dr. Péterfai János* orvos, a Biblia Szól Gyülekezet lelkésze ismertette a házasság hete mozgalom történetét. Elmondta, hogy tizenegy éve az Egyesült Királyságban *Richard Kane* – aki azóta a szerveződések vezetője – egyéni kezdeményezésére indították útjára a *National Marriage Week* mozgalomát. Célja, hogy újszerű, kreatív módon irányítsa rá a figyelmet mindazokra a hagyományos értékekre és bibliai alapvetésekre, amelyek sikeresebbé és

Balról jobbra: Levente Péter, Döbrentey Ildikó és Pálhegyi Ferenc

örömteliblebbé tehetik a házasság intézményét. Azóta Nagy-Britanniában a média évről évre mind nagyobb teret szentel ennek a szigetországban Bálint-nap, azaz február 14. környékén zajló „akciónak”.

Az Üllői úti sajtótájékoztatót elhangzott, hogy idén Svájcban és a Cseh Köztársaságban is megrendezték a házasság hetét, 2008-ban pedig Magyarország mellé Franciaország, Hollandia, Románia és Szlovákia is feliratkozott a résztvevők listájára.

A szervezők nálunk is széles körű keresztény (és szakmai) összefogásra törekednek. Szeretnék megmozgatni a

helyi gyülekezeteket és a missziós szervezeteket, hogy különböző programok keretében gyakorlati példákkal, tudományos bizonyítékokkal és erkölcsi érvekkel tudják mindenki számára demonstrálni a házasság fontosságát és értékét.

A házasság hetéhez számos hazai egyház – köztük a Magyarországi Evangélikus Egyház –, valamint független missziós szervezet és közösség is csatlakozott. (A hét programjairól és üzenetéről a rövidesen elkészülő www.hazassaghet.hu honlap ad majd tájékoztatást.)

■ GAZSU

Fenntartható fejlődésről a Parlamentben

Környezetpolitikai fórumot tartottak *Fenntartható fejlődés: a 21. század globális kihívása* címmel – az ez évi fórumosorozat zárásaként – november 15-én a Parlament felsőházi termében. A környezetvédelemmel kapcsolatos ismeretterjesztésen túl a sorozat keretében végzett munka legfőbb eredménye az, hogy az Országgyűlés elhatározta a fenntartható fejlődés nemzeti tanácsának létrehozását. A hazai politikai közélet szempontjából rendkívüli jelentőségű az a tény, hogy a környezetpolitikai munka fontos bázisának szánt bizottságot lényegében konszenzussal, csaknem teljes ötpárti egyetértéssel tudják útjára indítani.

A fórumosorozat záró rendezvényén *dr. Szili Katalin*, az Országgyűlés elnöke köszöntötte a résztvevőket. Beszédében nagy hangsúlyt említett a közös erőfeszítés fontosságát.

A tanácskozáson a Magyarországi Egy-

házak Ökumenikus Tanácsát *D. Szevik Imre* nyugalmazott evangélikus püspök, a tanács elnöke képviselte, a Jézus Testvérei Ökumenikus Diakóniai Rend képviselőjében pedig e sorok írója volt jelen.

A politikai pártok szakértői között egyetértés van abban, hogy – a fenntartható fejlődési tanács megalakítása mellett – nagy horderejű döntés a jövő nemzedékek országgyűlési biztosa tisztség létrehozása is. A majdani biztos legfőbb feladata a jövő nemzedékek érdekeinek a képvisellete lesz. Ez valódi hitbeli és erkölcsi döntéseket igénylő pozíció – tehát ehhez kellő keresztényként.

Fodor Gábor környezetvédelmi és vízügyi miniszter elmondta: a fenntartható fejlődés, azon belül is a környezet-, illetve a klímavédelem politikasemleges ügye lehet a közös nevező a politikai pártok számára. Mint kifejtette, országunkban elindult a „zöld alkotmányozás” folyamata.

Megállapíthatjuk, hogy ebben az anyaszentegyháznak komoly szerep juthat az erkölcsi háttér megteremtése, illetve sajátos eszközökkel való támogatása útján. Alapvető keresztény üzenetünk az, hogy *anyagi és szellemi javaink, egész földünk a Teremtőé*, mi pedig – az egész emberi nem – gondnokai vagyunk e ránk bízott kincseknek. Ebből a megfontolásból az ökumenikus diakóniai rend a teremtés ünnepét és a környezetvédelmi világnap alkalmából tartandó, soron következő – immár a tizennyolcadik – rendezvényt *Fenntarthatóság az egyházban* címmel ünnepli meg. (2008. május 30–31-én kerül rá sor a Budapest-Fasori Evangélikus Gimnáziumban.) Szili Katalin elnök asszony egyébként – a Keresztény Ökumenikus Baráti Társaság meghívására – már tartott előadást a fasisori gimnáziumban.

■ DR. SZÉCHEY BÉLA JÓZSEF

Felvételi

A Sylvester János Protestáns Gimnázium felvételt hirdet a 2008/2009-es tanévben induló o., 7. és 9. évfolyamos gimnáziumi osztályaiba. A o. évfolyamon angol a 13 órában tanulható idegen nyelv. A 7. évfolyamon emelt óraszámú matematika vagy angol képzés választható, a 9. évfolyamon heti 7 órában angol, német vagy olasz nyelv közül lehet választani. Valamennyi képzésforma indulásának feltétele a megfelelő számú jelentkezés. Az iskolában a gyógytornát biztosítjuk a rászorulóknak. A jelentkezés részletes tájékoztatója és adatlapja letölthető az iskola honlapjáról (www.sylvester.hu), kapható az iskola portáján, vagy válaszbörítéssel ellátott levélben kérhető az iskola címén (1149 Budapest, Pillangó park 3–5., tel.: 1/363-2612).

Dr. Bibó István igazgató

Adventi gyertyák – fotópályázat

Az *Evangélikus Élet* szerkesztősége fotópályázatot hirdet *Adventi gyertyák* címmel. Minden pályázatnak négy, a pályázó által készített fotót kell tartalmaznia. Az egyetlen megkötés az, hogy az első képen egy, a másodikon két, a harmadikon három, a negyedikken négy gyertya égjen. Minimálisan 1600x1200 pixel méretű digitális fotókat várunk.

A beküldési határidő: 2007. november 25. éjféli. A pályázat nyitott és nem jellegű. A beküldési cím: evelet@lutheran.hu.

A versenyben szerkesztőségünk külön értékeli az egy-, két-, három-, illetve négygyertyás képeket, és kategóriánként a legjobbat jelenti meg az adott adventi lapszám címlapján. (Nevezni azonban csak teljes kollekcióval lehet!) A nyerteseket kategóriánként tízezer forintos könyvvásárlási utalvánnyal jutalmazzuk, amely a Luther Kiadó könyvesboltjában vásárolható le.

A Budahegyvidéki Evangélikus Templomépítési Alapítvány köszönetet mond a személyi jövedelemadó 1%-ának felajánlásából befolyt összegért. A 2006. évi felajánlásokból 759 045 Ft érkezett, melyet az alapító okiratban foglaltaknak megfelelően az ifjúság nevelésére-oktatására, diakóniai tevékenységre és az időskorúak gondozására fordított az alapítvány.

Az alapítvány kuratóriuma

Pályázati felhívás

A Déli Egyházkerület egy teológiai és egy fotópályázatot ír ki az alábbi, az első hitágazattal kapcsolatos témákból: 1. Helyünk a teremtésménytársak között. Őrizzük őket, vagy uralkodjunk rajtuk? 2. Bibliai textuárium a környezettudatos életformáról. 3. Luther a világ teremtéséről és fenntartásáról. 4. Jövőre veletek ugyanitt? – Az ökológiai, társadalmi és szellemi környezet az ifjúsági munkában. 5. A gyülekezet mint fenntartható közösség – Környezettudatos szempontok a gyülekezetépítésben. 6. Krisztus-követés vagy fogyasztói életvitel? Miért nem férhet meg a kettő békében egymással?

I. A teológiai pályázathoz a fentiek közül egy szabadon választott témából olyan teológiai dolgozatot várunk, amely a választott téma gyülekezeti felhasználását célozza.

A dolgozat terjedelme: 30–32 ezer karakter. A pályaművek díjazására összesen kétszáz ezer forint rendelkezésre. A pályázatot két példányban + elektronikus formában is kérjük jelgésen a püspöki hivatal címére (1088 Bp., Puskin u. 12.) megküldeni. Beérkezési határidő: 2008. március 31.

II. A fotópályázathoz a fentiek közül egy szabadon választott témához tíz fotóból álló sorozatot várunk.

A pályázati képeket egy példányban, 18x24 cm-es méretű papírképen + elektronikus formában is kérjük jelgésen a püspöki hivatal címére megküldeni, továbbá mellékletként egy aláírással ellátott nyilatkozatot arról, hogy a képek a pályázó saját alkotásai.

Beérkezési határidő: 2008. március 31. A pályázatra beküldött alkotások díjazására összesen százezer forint áll rendelkezésre.

Búcsú Csiha Kálmántól

► **Mint arról lapunk múlt heti számában hírt adtunk, november 7-én, életének 79. évében váratlanul elhunyt Csiha Kálmán, az Erdélyi Református Egyházkerület nyugalmazott püspöke. Temetése november 10-én volt Marosvásárhelyen.**

Az Erdélyi Református Egyházkerület egykori, sorrendben negyvennegyedik püspökének ravatalánál több ezren gyűltek egybe a Gecse utcai kistemplomban tartott gyászszertartáson. Búcsúztató beszédében *Ötvös József*, a Marosi Egyházmegye esperese kiemelte: a 20. század a magyarság számára a tártárárs utáni legnagyobb megpróbáltatásokat jelentette, s hogy az erdélyi magyarság ezt túlélte, túlélhette, abban fontos szerepük volt az egyházaknak, de annak az egyháznak is, amelynek egyik legrátermettebb vezetője volt Csiha Kálmán.

„Magyar reformátusnak lenni a Kárpát-medencében nem könnyű, de Istennek tetsző feladat” – idézte az elhunyt október 31-én Debrecenben elhangzott szavait *Bölcskei Gusztáv*, a Tiszántúli Református Egyházkerület püspöke. Csiha földi pályájával kap-

csolatosan elmondta, hogy életében sok lelket gazdagított: „Akárcsak Izsák, az Ótestamentum mosolygó embere, Csiha Kálmán is nevetve, szelíd megértéssel tudott szólni a legkeservebb dolgokról is.”

A gyászszertartás után a jelenlévők tömött, hosszú sorban vonulva kísérték az elhunytat utolsó útjára.

***

Csiha Kálmán 1929. szeptember 17-én született az Érmelléken, Érsemjénben. Iskoláit Érmihályfalván kezdte, majd Sárospatakon, Debrecenben, Érmihályfalván, Zilahon, Nagyváradon végezte. Az utolsó iskolai éveket otthontalanságban töltötte el, maga kereste kenyerét, miután szüleit 1949-ben kényszerlakhelyre vitték.

Lelkészi képesítést 1954-ben Kolozsváron, az egyetemi fokú protestáns teológiai intézetben nyert. Aradra neveztek ki segédlelkésznek; itt megszervezte az arad-gáji egyházközséget, amelynek első lelképásztora lett. 1956-ban házasságot kötött *Nagy Emese* segédlelkésszel.

1957 decemberében „fel nem jelentésmiatt” letartóztatták, és egy koncepció perben tízévi börtönre ítélték. Hat és fél év után 1964-ben szabadult az általános amnesztíával. Megjárta Kolozsvár, Marosvásárhely, Szamosújvár, Jilava bört-

tőneit, Periprava, Luciu-Giurgeni, Salcea munkatáborait, hastífusszal Galacot. Nem volt joga kapcsolatot tartani családjával, kislányát hatéves korában látta először, szabadulása után.

Miután szabadult, Gógánváraljára, majd Marosvásárhelyre került, ahol húsz éven át szolgált. 1975-ben teológiai doktorátust szerzett. Öt önálló gyülekezetet szervezett. 1990. május 4-én, a Romániában történt változások után választották meg az Erdélyi Református Egyházkerület püspökévé.

Több visszaemlékezése is megjelent életéről, a legismertebb a *Fény a rácsokon*; börtönnapló, amelyben a koncepció per nyomán börtönben töltött évek megpróbáltatásainak és szenvedéseinek méltóságtelejes leírását adja. Megrázóan, lírai eszközökkel szól a megpróbáltatásokról, gyötrelmekről. A szerző személyes „élményein” túl egy kor történelmi dokumentuma is ez a kötet.

■ KIRÁLY K. LÁSZLÓ

Öregdiák ifjonti lendülettel

Beszélgetés dr. Liptay Györggyel

► „Szerettük egymást, a tanárainkat, az iskolát” – emlékezik vissza egykori alma materére dr. Liptay György. A Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Vegyész-mérnöki és Biomérnöki Karának címzetes egyetemi tanára azonban nem csupán a régi szép emlékeknek él, hiszen a mai napig figyelemmel kíséri a Budapest-Fasori Evangélikus Gimnáziumban zajló eseményeket. A jövőben pedig még inkább így lesz, hiszen a közelmúltban az iskola öregdiák-egyesületének elnökévé választották.

érdemei. Egészen eddig valóban ő töltötte be az öregdiák-egyesület elnöki tisztét. Megtiszteltetés az ő nyomába lépni, aki tiszteletbeli örökös elnökként továbbra is figyelemmel kíséri munkánkat.

– Egykori iskolájában, a fasori gimnáziumban 1989-ben indult újra az oktatás, és ha jól tudom, Ön már a kezdetektől tagjává lett a volt fasori diákok egyesületének. Milyen feladatokkal kellett szembenézniük az öregdiákoknak a rendszerváltozást követően?

– Ha nem is a nulláról, de az alapoktól kellett kezdeni. Az „eredeti” öregdiák-egyesület 1923-ban jött létre, és az iskola bezárásáig, 1952-ig működött. Számos jelentős közéleti személyiséget tudhatott tagjai között, akik minden rendelkezésükre álló eszközzel igyekeztek segíteni a volt iskolájukban folyó munkát. Tudva-lévo, hogy a volt diákok fáradozásának volt köszönhető, hogy harminchétféle évről kényszerűen utána a Fasorban újraindulhatott az evangélikus tanítás.

Mi is arra törekedtünk, illetve törekszünk, hogy „fontossá tegyük magunkat” abban a jó értelemben, miként a gimnázium egykori diákjai tették valamikor. Egyesületünk – hivatalos nevén a Budapest-Fasori Evangélikus Gimnázium Volt Növendékeinek Egyesülete – 1991 óta létezik, az iskolatanácsban 1997 óta képviselteti magát, így idejében érte-sülhetünk mindarról, ami az intézményben történik.

– Megalakulásukkor, 1991-ben dr. Gypay Gábor volt az elnök...

– Neki – úgy is, mint a gimnázium egykori tanárának és az újraindítás utáni első igazgatójának – vitathatatlanok az

– Most, hogy Ön lett az öregdiákok elnöke, változik-e az Önök által végzett munka?

– Célunk a régi: megismertetni a mai diákokkal a hagyományokat, ha tetszik, a fasori szellemiséget, illetve átadni nekik – természetesen a mai, modern kor elvárásainak megfelelően.

– Hogyan tervezi ezt megvalósítani a gyakorlatban?

– Eddig évente egyszer-ször az öregdiákok elmentek egy-egy osztályfőnöki órára, és beszélgettek a mai fiatalokkal arról, hogy milyen volt régen az élet a Fasorban, milyen egyszerű tanulókat jártak ide, milyen kiváló pedagógusok oktattak, egyszerűen milyen jó is volt a Fasorhoz tartozni.

A teendő most is ez. Az elsődleges feladatot a „fiatalításban” látom. Reményeim szerint az ifjabb generáció aktivizálása nyomán a Fásor – csakúgy, mint nekem és korosztályomnak – a mai diákoknak is szeretett iskolájává válik. Kitűzött célunk, hogy az elkövetkezendő három évben egyre több 1991 óta érettségizett öregdiák kapcsolódjon be az egyesületi munkába. Bízom benne, hogy si-

kerrel járunk, és a jövő diáknemzedéke is „elkötelezett fásoris” lesz... Pozitív jelnek tekintem, hogy már öt ifjabb, azaz 1991 után érettségizett öregdiák is van az egyesület vezetőségi tagjai között.

– Egyébként ki lehet egyesületi tag?

– Bárki, aki legalább egy tanévét az iskolába járt. A tagok száma jelenleg ezeröttszáz körül van.

– Ésők többségükben vélhetően olyanok, mint Ön, aki még most is szeretettel és meghatótsággal beszél egykori iskolájáról...

– Nehéz időszakban, 1942 és 1950 között tanultam a Fasorban, és azt a fajta összetartozás-érzést, amit itt tapasztaltam, máshol nem élhettem át. A családi példa mellett – édesapám tanító és ének-rajz szakos tanár volt – pályaválasztásomat is a gimnáziumban szerzett tapasztalatok befolyásolták.

– Az Evangélikus Élet hasábjain 2005-ben megjelent, Száz éve született, tizenöt éve halt meg dr. Vermes Miklós című cikkében például tisztelettel és szeretettel emlékszik egykori tanárára.

– Ez nem véletlen, hiszen dr. Vermes Miklós, aki osztályfőnököm, matematika-, fizika- és kémiatanárom volt, nagyban „felelős” azért, hogy érdeklődésem a kémia felé fordult, és később vegyész-mérnök lettem. Ma talán szakkörnek nevezhetném azt a diákkört, amelynek én a tagja voltam, ő pedig a vezetője. Buzdítására kezdtem el az új analitikai reagensek kialakulásával foglalkozni. Érdekeséggé vált megemlíteni, hogy ez a kutatási terület azután végigkísérte a pályafutásomat, hiszen alapvetően ugyanerről a témáról írtam – természetesen magasabb, tudományos szinten – a diplomamunkámat, az egyetemi doktori értekezésemet, illetve a kandidátusi, valamint a nagydoktori disszertációm is.

Mint tanára és mint emberre is példaként tekintettem és tekintek dr. Vermes Miklósról, de nagyra becsültem és nagyra becsülöm a többi, egykor a Fasorban tanító pedagógust is, akik olyan szellemi művészt, Ady sem „csak” válaszokat ad, hanem kérdez és kérdez, és kérdéseire kinek-kinek magának kell felelnie.

■ GAZDAG ZSUZSANNA

Varázslatos búcsúrendezés

Bitskey Tibor (fejedelem, vándor), Bánffy György (tudós, vándor), Udvaros Dorottya (Éj), O. Szabó Soma (Csongor), Udvaros Béla rendező és Lass Beá (Tünde)

Életművéhez méltó rendezéssel búcsúzott az 1990 őszén általa alapított társulat éléről Udvaros Béla. Az Evangélium Színház – 83. évében járó – művészeti vezetője parádés szereposztásban vitte színre Vörösmarty Mihály drámai költeményét, a Csongor és Tündét. A címszerepeket ugyan pályakezdő fiatalokra bízta, de mellettük még a tündérvilág „mellékszerepeiben” is Kossuth-díjas művészek remekelnek. Köztük Udvaros Béla leánya – Udvaros Dorottya. Nem ez az előadás egyetlen családi különlegessége, hiszen a Csongor szolgálatába szegődő Balgát a címszereplő édesapja, a Jászai-díjas O. Szabó István alakítja bravúrosan. A társulat tagjai számára nem várt drámai fordulat fokozta a sorrendben 27. bemutatott izgalmat: a próbák közepette Udvaros Béla műteti kezelésre szorult... A búcsúrendezés november 7-i premierjén így mindenesetre eggyel több oka volt a közönségnek a lelkes ünneplésre.

■ T. PINTÉR KÁROLY felvétele

A Csongor és Tünde Evangélium színházbeli előadásának recenzióját lapunk következő számában közöljük. • További előadások: november 24., december 8., 15., szombat este 7 óra, november 25., december 2., 9., vasárnap délután 4 óra

Pannonhalmán az idén november 17-én emlékeztek az egykori Savariában (a mai Szombathely elődje) született Szent Mártonra, a franciaországi Tours későbbi püspökére. Az apátság templom és monostor védőszentjének ünnepe alkalmából immár hetedik alkalommal adták át a Szent Márton-díjat. Ez alkalommal Sebestyén Márta Kossuth-díjas énekművész (képzőművész) vehette át a kitüntetést. Az elismerést minden évben annak ítélik oda, aki a pannon kulturális értékek, nemzeti örökségünk gyarapításáért, megismertetéséért és megőrzéséért igyekezett minél többet tenni. Az ünnepen Lackner Pál protestáns táborigazgató püspök mondott ünnepi beszédet.

■ MENYES GYULA felvétele

Szubjektív vallomás egy születésnap ürügyén

■ KÓHÁTI DÓRA

Az ősz, a késő november talán mindenki, a lelki érzékenységgel megáldott emberek számára pedig különösen az élet komorabb, ridegebb, harcosabb, vesztegebb, de a legsötétebb reménytelenségben a mégis feltámadni, újjászületni vágyó, életöszönből fakadó, küzdeni akaró erőket is rejtő periódusa az évnak. Az élet értelme keresésének, a lemondásnak, de a „csakazértis” dacnak ideje. Amikor nagyobbak tűnnek az árnyak, kisebbnek az emberek, titokzatosabbnak az emberföltöttek, vágyottabbnak tűnik a meghittség és az ölelés, és az Isten közelsége-elrejtőzése felkavaróan valóságos. A külső, látszólag vesztésre álló világgal szemben egy belső, lelki mélységben megmozduló megújulni, fejlődni akarás feszültsége húzódik meg.

Mikor máskor jöhetett volna világra az az ember, aki mindezt az ellentétet, az életet és elmúlást, a komor színeket és a mégis pislákoló lelki fényeket talán mindannyiunknál jobban, érzékenyebben, idegszálaiban, sejtjeiben hordozta, megszenvedve érezte, és gazdag lelkeből küzdelmeit, kérdéseit, válaszait nekünk adva új értelmet adott a magyar költészetnek? „Én, úri Ósznek gyermeke”... – százharminc évvel ezelőtt, 1877. november 22-én született Ady Endre.

Mit jelenthet nekünk Ady, magyarsága, embersége, Isten-keresése, a legszentebb szerelemért való harca, magánya, a halállal való gyönyörűsége félelmetes sok-sok dialógusa? „Ady ébresztett rá a költészet értelmére tizennégy éves koromban” – vallotta Pilinszky János. „Számomra döntően és végérvényesen Ady a legjelentősebb modern magyar költő. Mint Baude-

laire a franciáknál, ő az, aki Atlasz módjára megfordította hátán a régi világot, mondhatnám úgy is, a régi magyar világot. Ilyen tette csak szuverén óriás vállalkozhatott. Hogy mások Európa modernebb törekvéseit közvetítették volna? Mit számít? Ady egy irodalomtörténeti pillanatban a glóbuszunk eső pontján magára vette és meg is fordította a világot.”

Szimbolizmusával, vallásos és szerelmi lírájával, létharc- és élet-halál versei-

vel, látomászerű tájverseivel egy olyan világot alkotott, amelybe – legalábbis úgy tapasztalom – nem lehet kockázat nélkül belépni. Mert aki belép, és átadja magát költészetének, nem pillanatokra, hanem órákra, napokra, évekre – ehhez persze bátorság és őszinteség kell –: önmagával szembesül. Mint minden igazi művész, Ady sem „csak” válaszokat ad, hanem kérdez és kérdez, és kérdéseire kinek-kinek magának kell felelnie.

Amint arra is, hogy miért nem enged el a világa. Talán mert Adynál titkokról zoltárol az éj. Mert – kedves, visszatérő témája – a hold teli vagy csonka arcával megborzongat. A szerelmek holdjával is találkozott, de a makulátlan égen sötét sorsok folyóit látja. Mert nála a nyáréjszaka is különös, és az élet bosszújával is mer számolni. Sírása, vágya, álma, akivel játszanis is mer: az Isten – aki a Minden, és olykor a Nincsen –; Ady olyan utakon vezet hozzá, ahogyan soha senki nem tette. Vagy ott van a balján, vagy ünnepli az Úr érkezését.

Hideg király országában sem járt még előtte ember, jó Csönd-herceggel járja az erdőt, hallja a napsugarak zúgását, s aki azt hiszi, a látható csak a realitás, annak borzongatóan szép képet fest: a lélek havas csúcsát, dalok szent hegyét, de lent a mélyben a bűgő tárnák zaját.

Szerelmek, nők, mátkák, vágyak és ölelések, remények, könnyek és a magány. S a halál pitvarába érkezés gyötrelme. Közel érzi magát a temetőhöz. Valósággyá válnak félelmek, és megnyugvással töltöttek el harmóniák. „Beszélgetés a szívemmel” – Ady világa a titkokat tudni vágyó lelkek világa, ahol a vers már nem is vers, hanem ajtó, saját lelkünk mélységeibe nyílik mögötte az út. Magához vonz, és nem enged, és jó, hogy nem enged, mert mindezekkel mindannyiunknak egyszer, őszintén és igazán, szembe kell nézni.

***

Már nagyon-nagyon régóta rabul ejtett, önkéntes és boldog foglya voltam a költészetének. Így történt, hogy a kíváncsiság vagy a „genius loci”-val való találkozás nehezen megfogalmazható vágya

egy januári délelőttön elvitt a pesti Belváros szívében található egykori, Csinszka-kával közös lakásába. Érmindszent, Zilah, Debrecen, Nagyvárád, Pest, Párizs, Csucs: mind őriz valamit lényéből – de akkor ez adatott: Ady első és egyetlen, Veres Pálné utcai, háromszobás, első emeleti lakása. 1917 novemberétől bő egy éven át, szanatóriumi haláláig élt e falak között. Családi bútorok, meghittség, melegség a „hotelszobák” – odaköltözésekor, negyvenévesen már halálos beteg – „lakójának”. Szeretett ott lakni, pedig akkor már nagyon sokat szenvedett. Ágya, íróasztala, könyvespolca, széke, szalagarnitúra. Küzdök, hogy átérezsem a hely atmoszféráját, ahol élt, ahol meg-megállt az ablaknál, számot vetett istenigazából étellel és halállal, ahol ajtókat nyitogatott, látogatóknak örült, elüldögélt, beszélgetett, kísérteteivel harcolt, Bibliájába lapozott, betegágyon feküdt.

A várt „katarzis” elmarad, mert Ady így nem található meg. A januári napfény beszűrődik az ablakon, és fénycsíkot vetít a falakra, a padlóra. Ezt a fényt ő is így látta, és pillanatokra talán megkönnyebbült. Az Érmindszentről indult fiatalember, aki negyvenkét évet kapott itt a földön, Ady Lőrinc és Pásztor Mária fia, Endre, érezhető, jelen van mégis, egy más síkon ugyan, de nagyon is valóságosan tovább él bennünk, mert minden titkok titkáként ránk hagyta, hogy az élet gyönyörűség, az Isten ajándéka, nem tehetünk mást, mint „Igen: élni, míg élünk, / Igen: ez a szabály”. Élni, örülni, akkor is, ha kín, ha fáj. November szülöttnék talán legszépesebb vallomása, hogy mindezért a legvégső szó, mégis, mindeket tudva: „Köszönöm, köszönöm, köszönöm”.

Szotyizás a buszon

A város előkelő, hegyvidéki kerületében utaztam a buszon. Idős jezsuita barátomhoz tartottam, akivel protestáns létemre egy interjúkötetet készítek, mert senkit nem hallottam még úgy beszélni Jézusról és az emberekről, mint őt. Szerinte Jézus kreatív volt, félelem nélkül, szimbolikus tettekkel tiltakozott az elnyomó, lelket megnyomorító hatalmak ellen. Az emberekben pedig egytől egyig szép, mély és erős vágyakat rejtett el Isten, és nekünk ezeket kell felismerni, megtisztítani és követni.

Szabad ülőhely nem lévén állodogaltam, és közben azon morfondíroztam, miként fogom egyik szerzőnket meggyőzni, hogy ne tiltásokkal pakolja tele a tanácsadó könyveskéjét – „ne, ne, ne” –, inkább adjon ötleteket jó megoldásokra, meg írja meg a tanulságos és egyben szórakoztató történeteit, amelyekből megfelelően okulhat az olvasó, és lelkesen járja majd a helyes utat a pénzügyeiben is, amikor egy kis társaság mellé keveredtem. Négyen ültek egymással szemben, két roma és két szőke kamasz, középen szotyis zacskó. Beszélgették, és a jármű padlójára köpködtek a pörkölt napraforgó héját.

Sunnyogsz vagy szólsz?! A négy legény simán elbánnak veled és a nyugdíjasokból álló utazóközönséggel, ráadásul semmi eredménye nem lesz, mert a szétszórta szotyihéj a buszon marad. Viszont a civilizáció nevében fel kellene lépni, bármilyen áron, még ha kamikazeakcióban is, a János-kórház nincs messze – ellátják a sebesülteket. Pörögtek a fejében a képek, közben a szotyihéjhegy nőttön-nőtt a padlón, akárcsak az utasok keblében a visszafojtott felháborodás.

Na, most légy bátor, ötletes, promotív, hahaha! Kutasd fel a vágyat a köpködő síhederekben, hogy tiszteljék a köztisztaságot, az utasokat, a köztársaság jogrendjét!

És mit ad Isten, eszembe jutottak a mandarinok. Egy zacskóban lapulnak a táskámban. Mandarinok a táskába pucéron, zacskó ki.

– Tessék, uraim, ebbe nyugodtan mehetnek a szotyik.

– Köszönjük, ez jó lesz.

Hála neked, te öreg jezsuita, meg az Uradnak!

■ BRANYITSKAI BORBÁLA

Egyházi könyvtárak funkciója és jelentősége a történelemben

A szlovákiai Bél Mátyás Egyetem Bölcsészettudományi Kar Történelem Tanszéke november elején kétnapos nemzetközi konferenciát rendezett Besztercebányán, az Állami Tudományos Könyvtárban az egyházi könyvtárakról, illetve az egyházi műveltséggel kapcsolatos kérdésekről. A szervezésben részt vett a Pozsonyi Szlovák Történelmi Társaság és a Keresztény Tanulmányi Központ is. A fővédnökséget a besztercebányai katolikus egyházmegye püspöke, Rudolf Baláz vállalta. A tudományos konferencia cseh, lengyel, magyar, szlovák és ukrán résztvevői két szekcióban mutatták be a különböző keresztény felekezetek történelmi gyűjteményeit, az ott folyó tudományos munkát, tájékoztattak a nehézségekről és a jövő felé mutató programokról.

A hajdani vármegyeházában található, igényesen felújított Állami Tudományos Könyvtár (<http://www.svkbb.sk>) munkatársai szeretetteljes gondoskodással vették körül a könyvek-könyvtárak elkötelezett munkáit. Külön kamarakiállítást is készítettek, amely bemutatta Besztercebánya magyar, német és szlovák nyelvű könyves műveltségét. A szervezés jelentős részét Nagy Imre, a történelem tanszék oktatója vállalta magára. A kitűnően megszervezett konferencia elérte egyik fő célját: megindult a párbeszéd az egyházi könyvtárak munkatársai és kutatói között, a két nap során a résztvevők megismerhették a Kárpát-medence egyházi gyűjteményeit, azok munkáját, és kialakulhattak a szakmai kapcsolatok.

A II. szekcióban – szinkrontolmácsok és diavetítés segítségével – az előadások nagy múltú egyházi gyűjteményeket mutattak be. Ezek közül néhány: ferences könyvtárak Szlovákiában, nyitrai egyházmegyei könyvtár, az eperjesi görög katolikus eparchia

könyvtára, a strahovi premontrei kolostor könyvtára, a rajhradi bencés kolostor könyvtára, a kijevei Szent Katalin-kolostor könyvtára, az Egri, illetve a Szombathelyi Egyházmegyei Könyvtár, Evangélikus Országos Könyvtár – ez utóbbiról Gyűjteménytípusok és történelmi rétegek az Evangélikus Országos Könyvtárban címmel hangzott el előadás.

A Kárpát-medencében sok egyházi könyvtár hasonló gondokkal küzdött a második világháború után: vagy megszüntették őket, és anyagukat szétszórta, vagy anyagi nehézségek miatt nem fejlődhetek. A rendszerváltozás óta mindenhol megindult a fejlődés. Példa-

A hajdani vármegyeháza Besztercebányán

értékű a magyarországi Egyházi Könyvtárak Egyesülete (<http://www.eke.hu>), amely 1994 óta fogja össze és szervezi meg az egyházi könyvtárak együttműködését.

Sok helyen az egyetemekkel és tudományos állami könyvtárakkal együtt

tárlják fel a könyvtári anyagokat, mentik meg az elhagyott parókiákon és plébániákon lévő kincseket. Így például a csehországi Hradec Králové-i Egyházmegyében eddig már ötvenegy plébánia sokszor fertőzött könyvtári és levéltári anyagát rendezték a kutatók. Znióváralján 2003-ban hozták létre a Štefan Moyses besztercebányai katolikus püspökről elnevezett egyházmegyei könyvtárat, amelyben összegyűjtik és feldolgozzák a plébániák könyvtárait. A Selmecbányai Evangélikus Lyceum Könyvtárát a Selmecbányai Bányamúzeum munkatársai teszik elektronikus úton is hozzáférhetővé.

A lyceumi könyvtár bemutatott 16–17. századi teológiai könyveinek nagy része megtalálható az Evangélikus Országos Könyvtárban is, hiszen ezek a könyvek az európai evangélikusság közös kulturális múltjához tartoznak. A selmecbányai könyvek elektronikus feldolgozásának számunkra talán legérdekesebb része az lesz, amikor az egykorú tulajdonosi bejegyzéseket is közzéteszik.

Az evangélikus himnológia története szempontjából ki kell emelni azt az előadást, amely hírt adott arról, hogy a szlovák nemzeti könyvtár digitalizálja Jiří Třanovský Cithara Sanctorumának összes kiadását. Sajnos magyarországi kutató nem vett részt azon a 2006-os líptószentmiklósi Transoscus-konferencián, amelyen a Cithara Sanctorum megjelenésének (1636) évfordulóját ünnepelték. Talán a digitalizálás kapcsán sikerül majd felvenni a kapcsolatot a Transoscus-kutatókkal, hiszen az Evangélikus Országos Könyvtárban is mintegy 225 olyan Transoscus-kiadást őrzünk, amely 1684–1956 között jelent meg.

A szervezők ígérete szerint az összes előadást nyomtatásban kiadják, így az I. szekcióban elhangzott előadásokat is megismerhetik majd az érdeklődők (ebben a szekcióban nem volt szinkrontolmácsolás). Az egyházi műveltséggel kapcsolatos témákról tájékoztatásul néhány cím emelhető ki: *Antik tudományosság Lactantiusnál; Egyház és könyvkultúra Bizáncban; Szellemi élet a Přemysl-kori Csehországban; Henckel János könyvtára Lőcsén; Evangélikus történelmi könyvtárak és feldolgozásuk; Erasmus művei a 16. századi egyházi könyvtárakban.*

A besztercebányai tájban, a műemlékek között különösen jólesett a séta az evangélikus szigetnek is nevezhető, dombon álló városrészen, amelynek aljában folyik a Beszterce-patak; harmonikus együttest alkot Pollack Mihály 1807-ben épített klasszicista stílusú temploma, az iskola és a parókia épülete, valamint a temető, amelyben fásori tanárokra, híres evangélikus családokra emlékezhetnek az odalátogató evangélikusok.

■ H. HUBERT GABRIELLA

Az eretneküldöző Morus Tamásról – Dallasban

■ FABINY TIBOR (IF.)

Morus Tamást (1478–1535) főleg az *Utópia* szerzőjeként tartjuk itthon számon, tudjuk róla, hogy Rotterdami Erasmus közeli barátja volt, s azt is, hogy már kortársai is „az angol Szókratésznek” tekintették. Talán színházban vagy filmen láthattuk Robert Bolt *Ember az örökévalóságért* című drámáját, amelyben a szerző VIII. Henrik egykori lordkancellárjának állít emléket, aki a lelkiismeretéhez s az egyház egységéhez vetett katolikus hitéhez akkor is következetesen ragaszkodott, amikor ezért az életével kellett fizetnie.

Azt azonban már kevesen tudják, hogy a Tower fogságában sínylő Morus Krisztus szomorúságáról írt latin nyelvű elmélkedést s *Erősítő párbeszéd balsors idején* címmel egy angol nyelvű vigasztaló iratot, amelynek témája két magyar nemesember, Antal és Vince beszélgetése a mohácsi vész tragédiája után. (E könyv magyarul először a Szent István Társulatnál jelent meg 2004-ben.) Morus Tamásról jogosan alakulhatott ki az a kép, hogy a keresztény humanizmus legjelentősebb képviselője volt. Ám arról, hogy az *Utópia* szerzője, a vallási tolerancia apostola a gyakorlatban Luther és a reformáció legelszántabb ellenfele volt, már csak az anglista szakma bennfentes kutatói tudnak.

VIII. Henrik Luther-ellenes könyvének szellemi ihletője is Morus volt. Önállóan 1523-ban *Responsio ad Lutherum* (Válasz Luthernek) címen, neve említése nélkül írt Luther teológiájáról egy vitairatot. Amikor aztán Luther eszméit Angliában is élénk fogadtatásnak örvendek, amikor a cambridge-i diákok már a White Horse Inn (Fehér Ló) nevű vendégházában Luther tanait kezdik népszerűsíteni, s amikor 1526-ban az első angol nyelvű Újszövetség William Tyn-

dale fordításában a kontinensről csempészárúként megérkezik Angliába, London püspöke megbízza a tudós Morus Tamást, hogy angol nyelven írjon egy értekezést az eretnekek ellen. Morus 1529-ben adja ki először a *Dialogue Concerning Heresies* (Párbeszéd az eretnekségekről) című munkáját, amelyben a platóni dialógusok szellemében a szerző egy Luther eszméi által érintett diákkal folytat párbeszédet.

A Pázmány Péter Katolikus Egyetemen *Kora-Tudor hitviták* címen az Országos Tudományos Kutatási Alap (OTKA) által támogatott kutatás folyik, melynek vezetője e sorok szerzője. A

Morus Tamás családja körében – Hans Holbein festménye

kutatási program keretében november 2–4. között az amerikai egyesült államokbeli Dallasi Egyetem által szervezett szimpozionon két hazai kutató vehetett részt.

Dallas városa nemcsak az 1963-as Kennedy-gyilkosságról nevezetes, hanem ma Texas állam szellemi központja is. Magyarországról a kommunizmus

idején elmenekült ciszterci szerzetesek itt alapítottak rendházat és iskolát, melynek az apátja a neves bibliatudós *Farkasfalvy Dénes*. Az egyetem Morus Tamás Központja az elmúlt három évben immár rendszeresen szervez konferenciát, s minden alkalommal egy-egy Morus-mű kerül terítékre. Első alkalommal az *Utópiát* vitatták meg, az elmúlt évben a *III. Richárdról* szóló életrajzát, s idén az eretnekek ellen írt dialógusát.

Lutheránusként s a lutheri teológia mai képviselőjeként igen izgalmas kihívást jelent egy olyan korabeli angliai Luther-képpel szembeülni, amelyen a német reformátor és követői az egyház

lőtlenséget igazolni lehet. A kérdés azonban az, hogy miként értékeljük Morus már-már hisztérikus kifakadását az eretnekek, jelesül Luther és Tyndale tanával, bibliafordító munkásságával szemben. Sokan kérdezik, hogy az Európa-szerte ünnepezt humanista miként is lehetett a legszenvideyesebb eretneküldöző is egyben.

Kétségtelen, hogy Morus a törökök európai hódításáért is a reformációt tette felelőssé, amely szerinte belülről bomlasztotta az eladdig egységes keresztény Európa szellemét. De Morus nemcsak realpolitikust, hanem a Szentháromságba vetett hitéhez, Krisztushoz és a Bibliához is (!) ragaszkodó, őszinte keresztény ember volt.

Könnyű és kézenfekvő lenne elfogultságra elfogultsággal válaszolni. Az érzelmi alapú gondolkodásra azonban számos veszély leselkedik. Négy évszázad távlatából őszinte nyitottsággal tekinthetünk vissza a hitviták korára. S ha ilyen nyitottsággal olvassuk Morusnak Luther és Tyndale „pestises eretnoksége” ellenében írt vitáit, akkor egyszerre csak azt vesszük észre, hogy egy teológiai kincsesházával van dolgunk. Morustól ekkleziológiát tanulhatunk. A könnyen formálissá merevedő *sola Scriptura* lutheri nézettel szemben Morus a szóbeli hagyomány szerepére mutat rá, hiszen a Szentlélek sokszor írástudatlan embereknek is közvetítette az üzenetet, mint ahogy Péterrel is az élő Isten lelke tudatta, hogy Jézus a Krisztus.

E sorok írója az egyház és a Szentírás kapcsolatáról tartotta referátumát a szimpozionon. Morus Tamás és a bibliafordító Tyndale arról vitakozott, hogy az egyház vagy a Szentírás elsődleges-e. Úgy látom, hogy a kérdés akkori felvetése bármennyire jogos volt is, mai kiélezése károsnak bizonyulhat. Az evangélium és az egyetemesség (katolicitás) nem lehetnek egymással ellentétes fogalmak. Amiképpen a mai római katolicizmus

fedezte a Szentírást, úgy a mai protestantizmusnak is fel kell fedeznie az egyházat. A mindenkor eretnekek által vágyott „igaz egyház” képével szemben Krisztus egyházának egyetemességéről tanúskodott: „a keresztény egyház itt a földön a jó és rossz keresztények sokasága, egy háló, amivel Krisztus jó és rossz halakat kifog magának, s a búza és a konkoly szétválasztása majd csak az ítélet napján történik meg”. Az eretnekek Morus számára azok a szőlővesszők, amelyek leválnak a szőlőtörő, s így Krisztus egyházából önmagukat zárják ki.

Négy százötven év távlatából mi már „a tanúságtevők felhőiben” (Zsid 12,1) egymás mellett láthatjuk az egykori ellenfeleket, Morust, illetve Luthert és Tyndale-t. Ugyanannak az igazságnak, az egyetemes keresztény gondolkodásnak egy-egy oldalát képviselték; persze az egykori ellenfelek szükség szerűen csak az érem egyik, illetve másik oldalát láthatták meg. Ma már azt is látjuk, hogy például az idős Luther A *zsinatokról és az egyházzal* című 1539-es írásában már olyan nézetet fogalmazott meg, amely nem áll messze Morus Tamás egyház-felfogásától. Itt Luther az egyház hét jegyéről beszél. Ezek Isten ígéje, a keresztiség, az oltári szentség, az imádság, a kulcsok hatalma, az egyházi szolgák elhívása, az imádság és a szent kereszt.

Mi, a 21. század elején élő keresztények ugyanúgy tanulhatunk Morus szenvedélyes egyházszerepletéből, mint Luther és Tyndale szenvedélyes evangéliumi hitéből. Ma mindkettőre szükségünk van: evangéliumi élő hitre és ezt a hitet életető, tápláló, mederben tartó és korrigáló közösségre, az *anya-szent-egyházra*. Amiért Morus életét adta. A katolikus egyház ezért avatta szentté 1935-ben, halálának négyszázadik évfordulóján. Morus Tamásnak azonban a 21. század elején élő evangélikusok számára is van aktuális mondanivalója.

Túl a pánikon

Beszélgetés dr. Csepregi Zoltánnal, az Evangelikus Hittudományi Egyetem rektorával

► **Dr. Csepregi Zoltán** professzor 2006 őszén vette át az Evangelikus Hittudományi Egyetem vezetését a tisztséget nyolc éven át betöltő dr. Szabó Lajostól. Az új rektor egyben az egyháztörténeti tanszék vezetője. A teológiára a Fasorból érkezett; gimnáziumi tanárként latint tanított, szervezte a cserkészéletet. Több országban járt mint ösztöndíjas. A sárszentlőrinci lelkész édesapja, Csepregi Béla fiaként mintegy „kódolva volt” a pietizmus iránti érdeklődése. De erről majd később... Az alábbiakban a lelkészképző intézménnyel kapcsolatos aktualitásokról, a közeli tervekről érdeklődtünk tőle. Ezenkívül pedig a sokoldalú új rektor személyét is szeretnénk bemutatni lapunk olvasóinak.

– Elődjé úgy fogalmazott, hogy „derűvel, optimizmussal és hittel” adja át Önnek a stafétát. Szabó Lajos a vele készült interjúban ugyanakkor azt is mondta, nem könnyű évek elé néz... Bevált a jóslat?

– Tény, hogy az elmúlt időszakra visszatértek a „jó profétának” bizonyult. Az első év valóban nagyon nehéz volt. Ezzel együtt most még több „derűvel és optimizmussal”, de mindenekfelett hitel kezdtek az új tanév.

– A professzori kinevezése és a rektori tisztségbe való beiktatása gyors egymásutánban követte egymást. Az utóbbi mennyire érte Önt váratlanul? Egyáltalán, egy holt nyelvek, egyháztörténelem, filológia iránt érdeklődő, elmélyülni vágyó tudósnak-kutatónak mennyire „testhezálló” az intézményvezetés, az adminisztráció?

– Nem ért meglepetésként, számítottam rá, hogy rám kerül a sor, hiszen kevesen vagyunk itt a házban, akik formai okokból szóba jöhetnek a tisztségre. Tudtam-e, mire vállalkozom? Bevallom őszintén, nagyon féltém tőle. Ezt leginkább azzal tudnám érzékelni, hogy a tavalyi nyarat, teljes három hónapot nagyon távol töltöttem, mondhatnám, a „kapuzás előtti pánikban” megpróbáltam valami egészen mást csinálni. Szerencsésen alakult, hogy ösztöndíjat kaptam Halléba, így még nem a rektorságom rám váró gondokkal, hanem tudományos munkával tölthettem azt az időt. Csak augusztus végén, a hivatal átvételkor jöttem haza. Ezzel arra a kérdésre is válaszoltam talán, hogy mennyire testhezálló számomra ez a feladat... Mindazonáltal szeretném a mandátumot erőm és a legjobb tudásom szerint, becsülettel kitölteni.

– A felsőoktatás átalakulása hosszabb ideje zajló folyamat, de vajon beszélgetésünk idején melyek a legfontosabb jellemzői, amelyek tenivalót adnak Önnek?

– Naponta, hetente változnak a rák vonatkozó törvények, egyéb jogszabályok, a felsőoktatás ma nemigen tervezhető és kiszámítható terület. A tandíjra vonatkozó népszavazásról a sajtóból bizonyára mindenki hallott; ez esetleg érinthet minket is. Természetesen sok előírásnak kell nap mint nap eleget tennünk, engedélyeztetési és szervezési feladatokat várnak megoldásra. Nemrégiben például az ombudsman kerestem meg azzal, hogy biztosítjuk-e a vak hallgatók egyenlő esélyeit.

De hadd mondjak egy mai esetet: úgy tudtuk, hogy az idén kezdett hallgatók jövő szeptembertől tandíjkötelesek lesznek, ebben az értelemben is tájékoztattuk őket. Ha tegnap készült volna az interjú, még erről a tandíjkérdésről beszéltem volna. Ma azonban jött egy levél az Oktatási és Kulturális Minisztérium egyik háttérintézményétől, hogy természetesen a „hitéleti képzésben részt vevőkre ez a tandíjrendelet nem vonatkozik”. Nos, mi ezt nem tudtuk, hiszen jogszabályban még nem jelent meg.

Tervezni tehát így nem nagyon lehet. Mostanában sokszor idézem Pilinszkyt, Mielőtt című versének ide is illő sora ez: „A jövőről nem sokat tudok...” Ezzel vizsgaszámom magam, meg azzal, hogy en-

nek a tanévnek a végéig azért vannak elképzeléseink. Sajnos a konkrét dolgokban vagyunk napi szinten bizonytalanok.

– A hittudományi egyetem persze lényegileg más, mint a többi felsőoktatási intézmény, hiszen az egyháznak mint fenntartónak fontos része, és lelkészre mindig szükség, igény van, lesz...

FOTO: BOTTA DENES

– Valóban, ha kicsit messzebről nézzük, akkor jó remény van arra, hogy a mostani feltételekkel tartósan fenn tud állni az intézmény. Ha arra gondolok, hogy milyen a hallgatói érdeklődés, a hallgatói „anyag”, az oktatók felkészültsége, az egyház munkaerőigénye, hogy milyen elvárások vannak az egyházban a teológiával szemben, és így tovább, akkor azt mondhatom, hogy nagy baj, drámai változás nem lehet.

Az, hogy egyes játékszabályok naponta változnak, megnehezíti a munkát, de megpróbálunk alkalmazkodni hozzá, és eddig ez sikerült is. A hallgatók, az oktatók, a gyülekezetek hozzáállása mind abban erősít meg, hogy a következő hat-tíz évben meg tudjuk oldani a kríziseket. A hallgatói összlétszám évek óta stabil, az érdeklődés nem csökken a pálya iránt. Tény, hogy nem tudunk minden jelentkezőnek lelkészi állást kínálni, de nincs is ebből feszültség, hiszen az a tapasztalat, hogy aki szeretett volna lelkész lenni, annak eddig lehetősége is volt rá, és „teológiát mint tudományt” is szívesen tanulnak nálunk egyre többen.

– Az új kollégiumszárny beváltotta-e a hozzá fűzött reményeket? Beszélhetünk-e campusról? Kialakult-e az egyetem körül „lutheránus sziget” – a teológia, a Lőcsei úti templom, a régi és új kollégium egysége?

– Két dolgot is említhetek: az idén szeptemberben indult el a kántor szak, és én nagyon élvezem, hogy állandóan szól a zene a házban... Korábban is volt egyházzenei oktatás, de a kántor szakosok többet gyakorolnak, ennek köszönhetően sokkal muzikálisabb a háttérzaj, ha mondhatom így. Magam a főt kántorképzőn gyerekeskedtem, ott mindig szólt a harmónium. Örülök, hogy az otthonban is mindig hallható valami lutheránus egyházzene. Kaptunk ajándékba egy csemlőt is, gyönyörűen szól!

A másik pedig: igen jó hallgatósággal dicsekedhetünk. A hallgatói önkormányzat képviselői aktívák és konstruktívák, amit tesznek, az nagyon tartalmas és építő. Az új kollégiumszárnyak köszönhetően laknak itt mintegy tíz-tizenötven nem teológusok is, ez is egy „szín”, és ők is részei a közösségnek, hiszen járnak az esti áhitatra. Végül: van annyi férőhelyünk, hogy nagyobb létszámú konferenciákat – hazaiakat és nemzetközieket – rendezzünk, szállást adjunk, ez is fontos, mert nyitási lehetőség, amivel élünk is.

– Apropos, muzikális háttérzaj: mikor vett utoljára gitárt a kezébe? Amint egy „informátoromtól” megtudtam, együttesben is zenélt...

– Vagy tíz év szünet után, nemrég, a tanévkezdő csendesnapon, utána pedig a bajor–magyar jubileumi találkozón. A Csevévé együttes már sajnos a múlté...

– Tudományos pályájának az ívét hogyan befolyásolják a rektori tiszttel járó teendők? Feltételezem, hogy nem tud olyan tempóban írni, publikálni, kutatni, előadni, mint szeretne, mint tervezte.

– Így van. Negatívan, katasztrófálisan hat rá. Időm legnagyobb része az intézményvezetői, adminisztratív teendőkre megy el. Amíg ez a mandátum tart, csak a régi, három-négy éve vállalt adósságaimat tudom négyezven, új megbízást sajnos nem tudok elfogadni. Heti nyolc órában tanítok, így kevesebbet találkozom a hallgatókkal, mint korábban – a kollégák heti tíz-tizenkét órát tanítanak kötelezően. Nehéz ezt megélni, de most ez kényszerhelyzet.

– Pályáját a klasszika-filológia, a latin, az ógörög nyelv oktatójaként-kutatójaként kezdte, tudományos munkatárs lett az Eötvös Loránd Tudományegyetemen, tanulmányúton Finnországban járt. Csak később következett a teológia s ott is első renden az egyháztörténelem. De mostanra kiderült, a szálak itt összeértek, hiszen a teológián mindarra szükség van, amit korábban tanult...

– Eredetileg én is teológus szerettem volna lenni. Lelkész édesapám, Csepregi Béla és családom azonban lebeszélte, hiszen akkor már három teológus testvérem volt. Azt mondták, tanuljak mást, legyen előbb valami „rendes szakmám”, és ha még mindig érdekel, utána lehetek lelkész. Részben tehát így is történt; előbb a bölcsészkaron, aztán a teológián szereztem oklevelet. Érdekes, szerencsés „fordulat”, hogy az én eredeti szakmám, a filológia – a régi szövegekkel való foglalkozás – mostanában felértékelődik, a teológiában csakúgy, mint a társadalomtudományokban. Amihez értek, és amit a legjobban szeretek csinálni, az most „divatba jött”, és érvényesíthetem a tudásomat.

– A pietizmusról publikált kötete igen nagy érdeklődést váltott ki. Nem véletlen, hogy éppen ezt a kort, az 1700-as éveket kutatja. Szenicezi Bárány Györgyghöz személyes ökököt kötik...

– Azon a parókiai születtem Sárszentlőrincen, ahol ő élt. A templom falán ott az emléktábla, a síremlék a temetőben, az általa fordított Újszövetség édesapám polcán – nem csoda, hogy gyermekkorom óta érdekelt a személye. Ő, illetve a pietizmus kora lett a németországi ösztöndíjam témája. Az ebből írt könyvemet hiánypótló műnek nevezték, s örültem, hogy sokan olvasták. Másik egyháztörténeti területemként a zsidó-misszió, vérvád, hebraisztika összefüggéseit írtam meg.

– Ha most lenne egy szabad éve, mivel folytatná?

– A magyarországi reformációval a kezdetektől 1548-ig. Sok minden történt a reformáció kutatásában, ami indokolja, hogy újra foglalkozzunk ezzel az amúgy feltárt területtel. De ez csak a rektori évek után lesz aktuális...

– Akkor most végzetül arra kérem, a közeljövőt vázolja fel. Merre tart az Evangelikus Hittudományi Egyetem? És mit kívánna intézményének, illetve önmagának?

– A következő évtől új formában működik a levelező tagozat. A „harmadik generációs” képzés kétlépcsős, bolognai rendszerű lesz, hároméves katekétá-lelképástori alapszak indul; a nappali tagozaton ez már másfél éve megy. A megélt teológiában nagy szerepe van az egyetem új megbízott lelkészének, dr. Orosz Gábor Viktorának is, aki a távozó Johann Gyula helyét vette át. Az ő személye is garancia arra, hogy derűsnek láthatom a jövőt. Az idei bibliaórák keretében Jézus asztalközösségeit adta meg, s ez nekem azért tetszik, mert azt látom, itt közöttünk is megvalósul az asztalközösség. A hallgatókkal, oktatókkal, a terményeket áldozatosan küldő gyülekezetekkel, az egész evangélikus egyházzal. Már nem „küzdelem a túlélésért”, amint az első rektori évemben megfogalmaztam, hanem tartalommal kitöltött élet zajlik. Sok szép lelki esemény vár ránk a tanévben.

Mit kívánnék? Amit a tanévnyitó beszédemben is idéztem, ismét Pilinszkytól: „Elég egy arc látványa, egy jelenlét” – azt kívánom, hogy legyen itt egy „jelenlét”, s az elég mindenkinek.

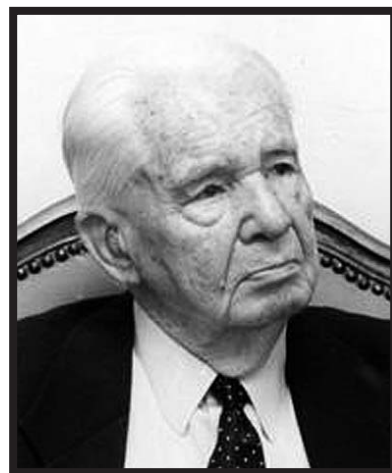
■ KŐHÁTI DÓRA

Aki a Szózat szellemében élt

Kosáry Domokos 1913–2007

Vannak, akiknek eltávozásakor átragyog a veszteség fájdalom az érzés: ők halhatatlanok. Közéjük tartozik az élete 95. esztendejében búcsúzott történelemtudós, Kosáry Domokos. Tudósként és emberként egyaránt halhatatlan. Közben az előző mondatot leírom, már látom megrovó tekintetét – nem szerette a heroizálást.

Az 1913-ban Selmezbányán született Kosáry Domokos 1936-ban nyerte el a Pázmány Péter Tudományegyetemen. Az Eötvös-kollégista kvalitásait már fiatal korában felismerték. Rendhagyó módon elsőéves korától Székfi Gyula mellett dolgozhatott, így érthető, hogy első jelentős munkája, A Görgey-kérdés és története már 1936-ban megjelent. Tudósként a 18. és a 19. század történelmével foglalkozott. Elsősorban neki köszönhetjük az 1848–49-es szabadságharc nagy alakjainak – Kossuth, Széchenyi, Görgey... – és viszonyuknak a reális képét, elemzését. A felvilágosodás korát és a reformkort is az ő révén érthetjük meg mind európai, mind magyar viszonylatban.

Génjeiben hozta a nagy ívű pálya ígértét. Édesapja Kosáry János zongoraművész, ének- és zenetanár, édesanyja Kosáryné Réz Lola sikeres író nő volt. Fiuk igazi hazafiak, a tudós polgárok tudatos – közéleti-politikai-társadalmi – felelősség- és feladatvállalásával, idegenkedve minden provinciális magyarkodástól. A politika már a második világháború előtt igénybe vette tehetségét. Erre alkalmat adott 1941-ben az Egyesült Államokban megjelent, History of Hungary (Magyarország története) című könyve. Reménykedett abban, hogy hazánk nem lép be Hitler oldalán a háborúba.

1945-ös reményei is hamar szertefoszlottak. Az egyenes gerincű, szókimonódó, lobbanékony, etikus, független értelmiségit nem tűrhette meg a diktatúra. 1949-től állás nélkül volt, csak Nagy Imre miniszterelnöksége idején, 1954-ben kaphatott állást az agráregyetem könyvtárában. Jellemző, hogy az állásnélküliség éveiben kezdte meg csak „Bevezetés”-ként emlegetett – Bevezetés a magyar történelem forrásaiba és irodalmába című – korszakos munkája megírását, amely 1958-ban jelent meg.

Az 1956-os forradalom alatt a történet-szek forradalmi bizottságának elnökévé választották. 1957–60 között börtönben raboskodott; itt írta meg Széchenyi Döbbling című munkáját. Állhatatlansága mellett pedantériája, testi-lelki higiénije is legendás volt a rabtársak között.

Amnesztiával szabadult, a Pest Megyei Levéltárban, majd 1968-tól az MTA

■ FRENKL RÓBERT

Történettudományi Intézetében dolgozhatott. 1977-ben lett a tudomány doktora, 1982-ben az Akadémia levelező, 1985-ben rendes tagja.

Magam a hetvenes évek végén ismerem meg személyesen Kosáry Domokost, amikor Káldy Zoltán püspök evangélikus értelmiségieket is felkért a Luther Márton születésének ötszázadik évfordulója (1483–1983) méltó megünneplésére létrehozott bizottságban való részvételre. Némi enyhülés volt ekkor az egyházban is. Engedélyezték ifjúsági konferencia szervezését, megindulhatott a Diakonia című folyóirat. Ettől kezdve, ha találkoztunk, Domi bácsi mindig megkérdezte, mi újság van az egyházban.

A tudóst többek között Állami Díjjal (1988), Széchenyi-nagydíjjal (1995), Akadémiai Aranyéremmel (1997) tüntették ki, ugyanebben az évben pedig átvehette a Pro Renovanda Cultura Hungariae Alapítvány fődíját is. Azóta rendszeresen részt vett ez utóbbinak a januárban, a magyar kultúra napja alkalmából sorra kerülő díjátadó rendezvényén. Ilyenkor összegzést kért tőlem az előző év egyházi életéről, az evangélikusok közéleti aktivitásáról.

A Magyar Tudományos Akadémia, a tudomány és a tudósok nagy szerencséje, hogy Kosáry Domokos megélt a rendszerváltozást, a szovjetek kivonulását. Remélte, szűk körben hangoztatta, de a lelke mélyén nem bízott benne, hogy ez bekövetkezik. 1990–1996 között a Magyar Tudományos Akadémia elnöke volt. Fel nem mérhető történelmi érdeme, hogy bár az előző rendszerben börtönt szenvedett, tudományos pályáján akadályozták, nem engedte meg az Akadémia szétverését, a bukott rendszerben a politika segítségével rangot szerettek elleni bosszorkányüldözést. Józan realpolitikusként jól látta, hogy az esetleges politikai haszonnal sokkal súlyosabb lenne a humán értékesztés. Morális magatartását többek között édesanyja példájával igazolta, aki sértődöttség nélkül tűrte, hogy korábban népszerű könyveit a második világháború után sokáig nem engedték kiadni.

Az Akadémia megőrzése mellett másik hasonló nagyságrendű érdeme a maig érvényben lévő akadémiai törvény megalkotása. Ebben alakozta Antal József és Szentágothai János egyetértését, támogatását.

Tavaly, a forradalom ötvenedik évfordulóján személyes bántásként, igen nehezen élte meg az újkori magyar történelem kimagasló eseményétől idegen szélsőséges indulatokat. Távol állt tőle minden szélsőség; „reneszánsz ember”, alkotó polgár volt. Gondolat- és érzelmyvilágát jellemzi, hogy rosszul érintette, ha egy barátja disszidált. Számára nem volt kétséges, hogy itt kell élnie, halmia. Pedig számos országban tárt karokkal fogadták volna.

A grandiózus tudományos teljesítmény mellett vagy ellenére – persze az életpálya egységes, értelmetlen az értékek szembeállítás – talán még inkább az emberi nagyságot tiszteljük az eltávozott tudóban. Életének példája immár a nemzet szellemi panteonjának a része. Pályája híd a 19. és a 21. századi Magyarország között, közvetítve a mai nemzedék számára a hit, haza, haladás örök értékeit. Életem ajándékaként tartom számon, hogy ismerhettem. Halhatatlan, mégis hiányzik.

Elhunyt Szabó Magda

A Kossuth-díjas és kétszeres József Attila-díjas író kilencvenéves korában, november 19-én érte a halál – búcsúztatásának időpontjáról lapzártánkkor még nem intézkedtek.

Az író 1917. október 5-én született Debrecenben. Tanulmányait szülővárosában végezte. 1949-ben kapta meg a Baumgarten-díjat, de még abban az évben visszavonták tőle, és állásából is elbocsátották; egészen 1958-ig nem publikálhatott. Ebben az időben általános iskolai tanárként dolgozott. Az eredetileg költőként induló Szabó Magda 1958 után már regény- és drámaíróként tért vissza. 1985 és 1990 között a Tiszántúli Református Egyházkerület főgondnoka és zsinati világi alelnöke volt.

KAPI BÉLA

A boldogság

(Levél egy boldogtalan asszonyhoz)

Nagyságos Asszonyom (...), itt minálunk igazán ős van. A múlt heti reggeli fagy óta zörögve szállong a fákról a fakó zöld levél, s a lombtalan csupasz ág szomorúan mutatja itt is, ott is a forradásos sebét. A lugos vadszőlőjén megritkult a rozsdavörös levél, s a szegélyágyban feketésre ványadt a késő őszi virág. Napot alig látunk, szürke, nyirkos kód úszik mindenütt-mindenütt...

Az ablakomat elraktuk párnával; a kályhában pattog a fa, s íróasztalom mellé meg csak idekerült ez a két bot. Hiába, az ember öregszik és szenved.

És mégis, ős fejével, beteg testtel is úgy érzem, valami késői verőfény lopózik lelkembe. Telehinti az éltem útját szelíd fényvel, akár meredekre fordul, akár lejtőre száll, enyhe melegséggel ott játszik egy-egy virágom szirmán – bizony nekem már csak az év utolsó virága, a kizantém nyílik –, de azért ezzel a verőfényvel a lelkemben én nagyon-nagyon gazdag vagyok, s nem cserélnék a világ legboldogabb emberével, higgye meg, Asszonyom!...

A levelét különben nagy érdeklődéssel olvastam. Nem is a teleírt lapokról, hanem a lelkéből olvastam. És úgy álltam ott a lelke kérdései előtt, mint az orvos a nagybeteg ágyánál, mikor felismeri a pusztító betegséget. Engedje meg hát, hadd legyek én, öreg barátja, az ön orvos, Asszonyom, s hadd keressem gyógyulását lelki problémájának a megoldásában.

Az ön betegsége ott kezdődik, annál a sírnál, melyet tíz évvel ezelőtt hantoltak fel. A mély érzésük vezetével úgy érezte: abban az egy férfiban mindent elveszített. Pedig csak sokat veszített, Asszonyom, de nem mindent. Mert a bölcs Isten úgy végezte, hogy „mindent” csak akkor veszíthetünk el, ha magunkat is elveszítettük. Kegyed azonban gyászfátyolba öltöztette a lelkét, és mindig úgy nézett maga elé, mintha az ura sírjánál imádkoznék.

Elment utazni. Bejárt sok csodaszép helyet (...). Innen is, onnan is hozott magával valamit; keletről szőnyeget, délről régi, csonka szobrokat, s egész kis paradicsommá tette az otthonát. De az, ki előtt nemcsak a termet, hanem a lelkét is megnyitotta, nap nap után hallhatta: „Mit ér mindez, ha nem boldogít?... A világban unottan járok, s az otthonomban fádom... A meleg kandallónál fádom, s a nyári verőfényben a terezson sütkérezve fádom... Én mindig csak fájok!...”

Nem elégítette ki a művészet se. Pedig – nem hízelgésből mondom – kegyed, Asszonyom, igazi művészlélek. (...)

És mégis a refrain mindig ugyanaz: „Mit ér mindez, ha nem boldogít?...”

A szunnyadó életörömeget is lángra lobbantotta. Megnyitotta szalonját az előkelő társaságnak. De hát ez is csak csalódással végződött. Kegyed maga mondta, Asszonyom, hogy egy szép napon nagyakarítást tartott a házában, és azokat is kisperte, akik csak élvezni akarnak, s akik a mulatságok, lóversenyek esztelen izgalmaiban keresik az élet értékes voltát.

Most azután az életét egészen céltalannak tekinti, s a csalódások kopár bérci között, tavaszra-nyárra nem számítva, valami fásult közönyösséggel várja a telet. És azt írja: „Boldogság nincsen, a boldogok magukat csalják meg. Behunyjuk a szemünket, nem látjuk meg az élet sok szenvedését, ez a boldogság. Gyermekek leszünk, szívárványt kergetünk, futunk-szaladunk, és azt gondoljuk, célnál vagyunk, pedig egy lépést se haladtunk!... Mindenki álmodik, s a felébredéséig azt mondja: »Boldog vagyok!« De mindenki felébred!”

Ha nem ismerném önt, Asszonyom, nem venném komolyan az írását. Udváriasságból csak azt felelnék: futó felhő suhanása az egész, elég egy szellő járása, s a következő pillanatban ismét derült az ég!... De nem! Ezt kegyednek nem írhatom. Tudja Isten, van valami rendszeresség az írásában, és valami szükségképpeniség a csalódásában. Még több is van benne: nagy igazság, Asszonyom,

aminek hibája csak az, hogy Ön fele úton megállt, s az ítélet kimondása előtt nem tette meg az út hátralevő részét.

De mielőtt erre rálépnék, egy-két dolgot hozzunk csak tisztába. Ne vegye rossz néven, ha azt mondom, hogy az a borongó homály, mely élte útjára esik, nem annak a sírnak az árnyéka. Ha különösen hangzik is, mégiscsak igaz, hogy a szenvedés az igazi boldogságot nem érinti.

A lelke elégedetlenségét nem magyarázhatja azzal, Asszonyom, hogy valakit elveszített, hanem csakis azzal, hogy valamit még nem talált meg. És higgye el, addig nem is lesz boldog, míg meg nem találja azt, amit azután nem veszíthet el sohasem. Ez lesz az igazi boldogság!

Az ön levelének, Asszonyom, nagy igazsága abban van, hogy megmutatja a lélek kétségbeesett és hiábavaló vergődését a boldogság keresésében. Nagy tévedése pedig abban rejlik, hogy csalódásai ama keserű gondolatot érlelik meg lelkében, hogy boldogság egyáltalában nincsen.

Abban igaza van, hogy amiben a mi műveltnék nevezett társadalmunk keresi a boldogságot, az valóban csak hazug játék az emberek érzéseivel.

Talán legtöbben a gazdagságban, a gondtalan életben látják a boldogság biztosítékát. Pedig a közmondásban – „gazdagság nem boldogság” – gyakorlati életbölcseesség van. Sok mindent meg lehet pénzen vásárolni, de a boldogságot nem lehet. (...)

De ha a gazdagság nem is egy a boldogsággal, azért mégis elősegítheti azt. Az igaz, hogy éppúgy meg is semmisítheti. Adhat szárnyakat a magasba repülésre, de oda is kötheti a lelket a föld rögéhez. Ha a boldog gazdag emberek megkérdeznék, azt hiszem, mind azt mondanánk, hogy nem a pénz tette őket boldogokká. Talán sokan szívesen elvetnék maguktól az egész aranytengert a boldogság egyetlen cseppjéért, de hiába, még egy cseppet se lehet megváltani egy egész aranytengerért.

A külső szépség se biztosít boldogságot. (...) És akik ilyen külső szépségben találják boldogságukat, azok boldogságukban is szerencsétlenek, mert felejtik, hogy virágzás után hervadás jön, s az emberéletnek csak egy virágzása van.

És teljes boldogságot a művészet tisztá gyönyöre sem adhat. Nemesíti a lelket, megtisztítja a földi salaktól, de ez még nem boldogság.

Bizonyára olvasta, Asszonyom, a nagy Goethe ama szavait, hogy hetvenöt éven át alig volt több boldog napja, mint huszonnyolc. Egy hosszú élet és huszonnyolc boldog nap – óh, fájó ítélet azoknak, kik boldogságukat a művészet berkeiben keresik. Amit a felhők közt járó szellemóriásnak a saját lelke meg nem adott, elnyerhetjük-e mi, rögök között botorkáló koldusszegény törpék?

Amit a művészet nem tud elérni, arra hiába törekszik a tudás és a kultúra is. (...)

És bírálghatnánk tovább az emberiség nagy értékeit, szólhatnánk a becsületéről, szabadságáról, a kötelességteljesítésről, nyugodt lelkiismeretről, az eredmény ugyanaz maradna: hozzájárulhatnak ezek a boldogsághoz, de az igazi boldogságot nem biztosítja egyik sem!

De azért ne gondolja, Asszonyom, hogy akik az igazi boldogság létezését állítják, érzélgős poéták vagy saját magukat ámitó álomlátók! (...) Higgye meg, Asszonyom, nekem mély meggyőződés, hogy van egy igazi boldogság, amely mindig ugyanaz, és minden embert egyformán boldogít.

Csodálkozva tekint reám, s a pillanat hirtelenségével nem érti, hogy akkor miért kell az embereknek olyan sokat csatlódnok. Pedig lássa, a magyarázat nagyon egyszerű. Aki igazgyöngyöt keres, az nem hánytorgatja a tenger felszínét, hanem a tenger mélyére száll alá. Aki igazi boldogsággal akarja életét betölteni, az nem az élet felületén, hanem annak mélyén keresse az igazi értékeket. Az igazi boldogság drágagyöngy, de az igazgyöngyért sokat kell küzdeni. Lássa,

itt van az emberek sok csalódásának a magyarázata.

A legtöbben magukon kívül keresik a boldogságot, és nem saját magukban. Amikor a boldogságot valami határozottabb tartalommal kell megtölteni, azonosítják azt a földi örömmel, a szerencsés, gondtalan étellel, az élvezetek sorozatával, és gondolnak arra, hogy azt valami magasabb erkölcsi tartalom illetje meg. Azt gondolják, a boldogság csak a gazdagok és műveltek kiváltsága, és felejtik, hogy az minden embernek Istentől biztosított közös kincse!

nemes idealizmus. (...) Felemelt fővel, egyenes úton menjünk, hogy az élet sara szívünket, lelkünket be ne szennyezze. Boldog érzés, ha mások tisztelnek, de boldogabb, ha saját magunkat tisztelhetjük. A közönséges gondolkodású emberek – hogy a homályban maradó inkorrekt emberekről ne is szóljak – sohasem ismerhetik meg az igazi boldogságot. Amit saját magukban elveszítettek, azt nem pótolhatja az emberek tömjénezése. Igazi tisztesség és nem a becsülettel úzótt hazug szemfényvesztés – ez is egy kő a boldogság várában.

Az igazi boldogság mindenkié, Asszonyom, igazán mindenkié! Ehhez a nagy igazsághoz ragaszkodjék, és sohasem felejtse el, hogy minden embernek joga van a boldogsághoz. Mindenkinek és mindig. Még a szenvedésben is. (...)

Hol keressük az igazi boldogságot? Nem kinn a nagyvilágban, nem az utcák nyüzsgő zajában és nem a szalonok sima parkettjén; nem is a tudományban, nem a művészetben és nem a társadalom egyik-másik bálványában, hanem saját magunkban, a saját lelkünkben!

És higgye el, már maga ez a tudat boldoggá tesz. (...) Aki bizonyos erkölcsi magaslatról nézi az életet, s bizonyos erkölcsi kincset lát a boldogságban, sokkal szerencsésebb, mint a máról holnapra élő szerencsés ember.

Tapasztalni fogja, hogy az igazi élet már maga egy boldogság. Persze nem minden élet, hanem csak az a komoly, tartalmas élet, melynek lelkét a munka, a kötelesség teljesítése képezi. És ha az ember ott ül az országút szélén, s vaskalapáccsal zúzza a követek hajnalhasadástól alkony leszalltáig, egyhangú, keserves életében akkor is benne van a boldogság. Maga az élet.

Akit tud dolgozni, s aki az élet minden viszonyai között megtalálja kötelességét, aki nem kívülről vett cícomával, hanem a lelke tartalmasságával és a számára kijelölt kötelességek teljesítésével ad értéket az életének, az már ebben a világnézetben talált értékes boldogságot. (...)

De ne felejtse, hogy a komoly világnézet mindig józan is. Ne keresse, Asszonyom, a világban minden álma megtestesülését, ne követeljen olyasmit az életből, amit az nem vált be, hanem alkudjék meg az élet valóságával, és megtalálja a boldogságát. (...)

Az idealizmusban legyen egészséges realizmus, de viszont a realizmusban

És most éppen önmre gondolva, Asszonyom, azt kell mondanom: előrenézni, csak mindig előrenézni, ez is a boldogság feltétele. „Aki kezét az eke szarvára veti, és azokra tekint, melyek mögötte vannak, nem alkalmas az Isten országára.” Ami mögöttünk van, az elmúlt; annak meglehetnek a maga tanulságai, de azokon változtatni nem lehet. Romok azok, sokszor füstös omladékok, virágok vagy gyeses sírok. Asszonyom, ki életében csak letűnt remények romjait kutatja, ki nem épít, hanem csak álmok, édes idők sírját bontogatja, az újra rombol, újra temet. Ha boldog akar lenni, akkor törölje a könnyét, tekintsen hittel maga elé, és induljon előre! Induljon el, ne csüggedve, ne habozva, hanem életbátorsággal. Aki bízik, félig már azé a diadal, s a bátoré a boldogság!

Lássa, Asszonyom, mindez harmónia, a lelkünk harmóniája önmagával és az étellel. És ez boldogság! (...)

A fájdalom a boldogságnak egyik alkatrésze! És ha az ön életét is sivatag fővénnyel hordta be a szélvész, ám sirassa meg, de azután menjen tovább örökös reménnyel!...

Óh, de engedje meg: ezen az új úton hadd fogjam meg jobboldalra a kezét, a másikkal meg hadd mutassak fölfelé – nem oda, hol a viharfelhők gomolyognak, hanem feljebb, hol az ég kékje már végtelen –, hadd mondjam el: jöjjön tovább, jöjjön arafelé tovább, mert az igazi harmónia odafenn van, s az igazi boldogság az Istennél van, Asszonyom!

Láttam én egyszer egy ilyen boldog embert. Az igazán közel volt a kék ég végtelenségéhez.

A ruhája rongyos, hajléka egy üres odú, fekvőhelye szétszórt szalma. Attól, amit látni lehet, régen elbúcsúzott, vak volt szegény, a mi zsoltság, világtalan koldusunk.

Tíz év előtt még boldogan élt. Két fel-

nőtt fia volt, meg a felesége. Egy nap azután magára maradt két halottal meg egy örülltel. Mikor kihozták őket a tárnából, a két holttestet se látta, a gyilkos robbanás a szeme világát vette.

Egy megfordított üres ládára ültem, s vigasztalni kezdtem: „Szegény szerencsétlen, szegény szerencsétlen!...”

Ő meg felemelkedett, arcát felém fordította, és mély meggyőződéssel szólott: „Uram, mit sajnálkozik rajtam, én nem vagyok szerencsétlen!... A kedveseimet újra látom, a szenvedéseimet elfelejttem... Ez itt rövid ideig tart, az örök ideig! Higgye meg, én boldog vagyok, mert nekem van Istenem!...”

Amint beszélt, fehér szakállja a mellét verte – mély barázdái elsimultak –, szeméből a hit ereje sugárzott... Ilyenek lehetnek azok, kik a Krisztus korában az ő beszédét hallották és csudáteleit látták...

Asszonyom, vigasztalni mentem, és én vigasztalódtam meg. Tanítani mentem, és én tanultam. Megtanultam: mi az a boldogság!... Azóta sokszor tombolt körülöttem az élet vihara, sokszor megvérezett a csalódás, temettem is, nem egyszer, hanem sokszor, nagyon sokszor, de a lelkem éjszakájában mindig biztaton hangzott felém az a csodálatos szó: „Boldog vagyok, mert nekem van Istenem!...”

És én ettől a szerencsétlen koldustól megtanultam, hogy az igazi, teljes boldogságot csak az a harmónia nyújtja, melyben a mi Istenünkkel élünk. Ha áthatja lelkünket a fennálló erkölcsi világrend tudata, ha érezzük, hogy életünk kopár és termő földje, nyugalomunk csöndes tengerszeme s küzdésünk rohanó bércpatakjai felett – mint egykor a vizek felett – nem a vak véletlen, nem is a természeti törvény kényszerűsége, hanem az Isten szerető lelke lebeg. Ha a szenvedést az ő kezében látjuk, s a fájdalom fekete gyászruháján észre vesszük a túlvilág félszálló fényét. Ha megértjük, hogy igazi összhang csak ott van, hol az Isten törvénye szerint élnek, ahol hisznek, szeretnek, remélnék, akkor megtaláltuk azt, amit kerestünk, akkor boldogok vagyunk, mert nekünk is van Istenünk!

Egy szóval se mondom, Asszonyom, hogy ezt a boldogságot könnyű elérni. Az élet erkölcsi kincseiért küzdeni, az igazi boldogságért szenvedni kell. Sokszor az Isten hazug boldogságunkat az igazság szívölyvével szétzúzza, s minden útás a szívölyök sújtja. A lelkünk szeretete a földi élet csillogó drágaköveit tapad, oda kell adnunk, hogy azt az egyet megvehessük. Golgotha úton csalódásról csalódásra verődünk, míg végre az igazi boldogsághoz érkezünk.

De ha ezt elértük, akkor megnyugszunk. Akkor úgy tekintünk vissza a lelkünk csalódásaira, mint vihar elűlte után megtépett természetre, mert romok felett új, tisztább élet ébredését látjuk. A lelkünkre fehér szelidséggel ráborul a mennyi békeség, és mi könnyeinken át megismerjük ama nagy, teljes boldogság halvány földi képét, mely azután örökre boldogít... És akkor érezzük, hogy ez a boldogság átalakít minket: az életünk a tökéletesedés iskolája lesz, a lelkünk az Istené lesz, a boldogságunk a mi üdvösségünk lesz!...

Az emberiség nagy tanítója, Ruskin mondja, hogy azok végzik a legaldásosabb munkát, kik boldogságra tanítják az embereket, mert minden tudomány és művészet között a legnehezebb az, hogy hogyan lehet boldogan élni!...

Arra kérem, Asszonyom: hagyja ott a múlt romjait, és induljon el az új utakon. Ne arra, hol szürke alkonyat homálya borong, ne is arra, hol emberkék gyújtotta fény imbolyog, hanem arra, hol örök világosság vezet és várja!... S ha talál útközben tévelygő lelkeket: óh, ne menjen el mellettük az idegen ridegségével, hanem emelje fel őket szeretettel, s vezesse azokat is a boldogság hazája felé!

Ad Astra – A művelt társadalom kérdéseiből. Lampel R. könyvkereskedése, Budapest, 1908

LEVELET ÍRTAM...

Özvegy papné társamnak

Kedves testvérem!

Figyelmesség, amellyel elküldted nekem W. Busch könyvét, meghatott. Persze – ismerve téged – nem volt ez valami nagy dolog, hiszen egész életben mint élő lelkiismeret szolgáltál közöttünk. És ennek a könyvnek az olvasása is hatalmas erőt ad arra, hogy én se hagyjam abba a szolgálatot.

Rád gondolva és érte hálát adva elvonnul lelki szemem előtt azoknak az özvegyasszonyoknak a képe, akik nem magukra néztek, hanem a szolgálatot folytatva segítettek és segítik az Isten útján társaikat. Tudom, hogy nem haragszol, ha most felsorolok közülük egy párat. Azt, aki új szolgálati helyünk első úrvacsoraoasztásán kézen fogva vezetett az oltárhoz; azt, aki nem érezte státusváltásnak, amikor a férje meghalt, hanem ugyanúgy folytatta szolgálatait, mint előtte; azt, aki nyugdíjasszéiben érte el, hogy Isten ígését hirdethette a gyülekezetben; azt, aki – felsza-

badulva sok háztartási munka alól – beteget látogatott élete végéig; azt, aki leveleivel segít, bátorít, biztat, erősít mindenkit, akinek szüksége van rá; azt, aki pontos imanaptárral viszi Isten elé a bajban levőket, a szenvedőket, a válságba jutottakat.

Ők példák a számomra. Te is azok között vagy, kedves testvérem, akikről nagyon sokat tanultam, aki soha nem az emberekre, hanem Jézus Krisztusra nézve szólaltál meg, és mindig szeretettel figyelmeztetted azokat, akik nem a jó úton jártak, vagy elfelejtkeztek valamiről.

Busch lelkész prédikációiban a sok érdekes példa között szó van egy nagymamáról, aki nem félt felállni egy istentagadó előadás után és bizonyosságot tenni arról, hogy Isten miként vezette őt egész életében, és hogy az örök élet reményével készülhet élete végére. Megkérdezte a hitetlen előadót: „Uram, mit adott Önnek a hitelensége? Én elmondtam,

hogy az én Uram mit tett értem, most válaszoljon Ön is!”

Lehet, hogy van, aki sokallja az „élő lelkiismeret” megnyilatkozásait, én is sokszor hirtelenül és megdöbbenve ráztam le észrevételeidet – kérlek, bocsásd meg ezt nekem! Most mégis azt írom: nem szabad hallgatni akkor, amikor a Lélek indít.

Áprily Lajos ismert soraival búcsúszom tőled: „Ne ingerelj panasza vagy haragra, / hangoskodóbból halkíts hallgatagra. (...) Csak gyökeres szót adj. S közel a véghez / egy pátosztalan, kurta szó elég lesz. / a túlsó partot látó révülésben / a »Készen vagy?«-ra ezt felelni: Készen.” (Kérés az öregséghez)

Isten áldjon meg, kedves testvérem, adjon neked még sok erőt a szolgálatodhoz, a bizonyosságtételeddel pedig tegye meggyőzővé ott, ahol élsz, családodban és gyülekezetben. Szeretettel kívánja ezt testvéred az Úrban:

■ BENCZE IMRÉNÉ, ÁGNES

LELKI ÉRTÉKEK

Erőszakmentesség

Méltán mondja Jézus: „Tedd vissza kardodat a helyére, mert akik kardot fognak, kard által vesznek el.” (Mt 26,52)

Ez az ige jelzi, hogy az erőszak erőszakot szül, s végső soron pusztulást, halált okoz. Rossz módszer a konfliktusok feloldására. Az élet azonban elkerülhetetlenül belesodor bennünket feszültségteli helyzetekbe.

Nézzünk néhány példát! Balesetet szenved valaki, jöllehet ő maga véletlen volt. Autója megsérült. A vétkes fél nem akarja elismerni mulasztását. Szó szót követ. Emelkedik a hangerő. Mit lehet tenni? Vagy: a főnök bejelenti, hogy elbocsátanak valakit az adott hónap végével. Indoklás csak annyi: a vetélytárs fiatalabb, talán ügyesebb és eredményesebb is az adott pozícióban. Másik példa: a férj váratlan bejelentéssel lepi meg feleségét, el akar költözni, elege van az együttélése. A feleség dühösen veszi tudomásul. Személyisége leértékelésként éli meg a hallottakat. Kiszámíthatatlank a további reakciói az elbocsátásra ítélt munkatársnak és az elhagyott feleségnek is. Dühkitörés, harag, bosszú...

Egy-egy feszült helyzetben alacsonyabb lesz az ingerküszöb. Könnyen megdöbbenve válaszolunk a bennünket ért – valós vagy vélt – sérelmekre.

Két lehetőségünk van. Az egyik esetben azonnal hívunk valakit környezetünkben, aki feltehetően higgadt és bölcs tanácsával mellénk áll, és nyugalmat kölcsönöz nekünk. A másik megoldás

az lehet, hogy mi magunk elcsendesedünk, magunkba nézünk, nem akarjuk felmenteni magunkat; s az eseményt az értelem dimenziójából az intellektus, az értelem világába emeljük. Ezzel máris azt kérdezzük, mit lehet tenni, mit tehetek én, ami a jövőd események hatását gyógyítóan befolyásolja; anélkül hogy bármi erőszakosnak tűnő szót kiejtenék, vagy megdöbbenve cselekedtet követnének el.

A történelem két kiváló személyiség példáját tárja elénk, akik kiélezett helyzetben is képesek voltak erőszak nélkül tenni, imádkozni és harcolni. Közülük Mahatma Gandhi élt korábban (1869–1948), aki engedelmességi mozgalmával erőszakmentesen számos szociális intézkedést eredményesen fogadtatott el ország vezetőivel, míg végül elérte, hogy India elnyerte a függetlenségét a brit birodalomtól. Gandhi előneve annyit jelent: „Isten embere”. Jól ismerte a kereszténységet, de nem keresztelkedett meg. Életét egy hindu fanatikussal vette el, Gandhi a megbocsátás jelét mutatta felé utolsó mozdulataként.

A másik, Martin Luther King (1929–1968) amerikai fekete protestáns lelkész a helyi feketék felszabadításáért és egyenjogúságáért küzdött egy életen keresztül. Polgárjogi harcoként nevezetes marad egyik nyilatkozata: egyenjogúságunkért még sok vérnek kell folynia, de az a mi vérünk lesz – mondotta. 1964-ben mozgalmának hatására törvényt al-

kottak a polgári jogokról, amely megtilt mindenféle faji megkülönböztetést. A lelkész munkásságát Nobel-békedíjjal ismerték el. Harmíncikilenc évesen mérenyelt áldozata lett...

Jézus pedig így imádkozott a kereszten kivégzőiért: „Atyám, bocsásd meg nekik, mert nem tudják, mit cselekszenek.” (Lk 23,34) Nem tiltakozott, nem védekezett, tudta, hogy sorsa, élete az Atya kezében van. Ezért kiáltott hozzá: „Atyám, a te kezébe teszem le az én lelkemet.” (Lk 23,46)

Nem fejezhetjük be e gondolatort anélkül, hogy Jézusnak egy másik ígését is ne idéznénk. „Azért jöttem, hogy tüzet bocsássak a földre, és mennyire szeretném, ha már lángolna!” (Lk 12,49) A tűz az ellenségeskedés, a gyűlölet, a bosszú tüze lehet. Ezt akarja lángolni Jézus? Korántsem. Az összefüggésből kiderül, arra utal a Mester, hogy megjelenésével egy családon belül is könnyen megoszlanak a vélemények, sőt személye megítélésében parázs vitákra, ellentétes előjelű döntésekre is sor kerülhet, s ez akár éles ellentétekhez is vezethet. De kívánatos az egyértelmű állásfoglalás.

Igaz, korántsem törvényszerű, hogy különbözzenek a róla alkotott vélemények. Jézus annak örül, ha magatartásunk egyértelmű: álljunk követői sorába. Ott már nincs helye semmiféle erőszaknak vagy izzó gyűlöletnek, csak a mindent megbocsátó szeretet vezérelheti tetteinket.

■ D. SZEBIK IMRE

Györköny gyümölcs(lev)e

Az alkoholbetegeket munkaterápiával segítő és mentő Szőlőtő Alapítvány tevékenységének igen fontos mérföldkövéhez érkezett. A györkönyi intézet, amelyet Hidasi György és családja áldozatos munkájával hoztak létre, úgy gyógyítja a szenvedély rabságába esetteket, hogy hatalmas gyümölcsöskertet gondoznak. A talaj előkészítésétől a metszésen át a gyümölcstermés leszüreteléséig gondoskodnak a fákról. A nagy kérdés mindig az: a megérett gyümölcsöt el tudják-e adni?

A felvásárlással kapcsolatos gondok közepette sanyarú helyzetben különösen is nagy ajándék, hogy – sok pályázati nyere-

ménnyel és sok segítséggel – létrejöhessen az a gyümölcsfeldolgozó kisüzem, amely minden tartósítószer nélkül kiváló minőségű almalevet és más gyümölcsleveket állít elő. Igazi örömműnnp volt hát november 6-án, amikor áldást kértek az új kezdetre. Az ünnepi alkalmon Gáncs Péter püspök, Szabó Vilmos Béla, a Tolna-Baranyai Egyházmegye esperese és a helyi lelkészek szolgáltak. A munka, a gyógyulás, az új kezdet jó íze koncentráldik ezentúl a györkönyi almaleves ízében. Reméljük, minél több evangélikus otthon asztalára kerül a már jelképpé vált italból.

■ HK

HETI ÚTRAVALÓ

Legyén derekatok felöveve, és lámpásokat meggyújtva. (Lk 12,35)

Az egyházi esztendő utolsó hetében az Útmutató reggeli s heti igéi az örök élet örömét hirdetik az újjáteremtő Isten színe elé készülő keresztényeknek. „A bűn

zsoldja a halál, Isten kegyelmi ajándéka pedig az örök élet a Krisztus Jézusban, a mi Urukban.” (Róm 6,21; Lk) Legyünk hát készen: akár okos szolgaként a menyegzőről érkező úr, akár okos szűzként a menyegzőre érkező vőlegény fogadására készülünk! „Vigyázzatok tehát, mert sem a napot, sem az órát nem tudjátok!” (Mt 25,13) A menyegzőre azok juthatnak be, akik együtt mennek a bármikor megérkező vőlegénnyel a lakodalmas házhoz. Itt az idő a lelki felkészülésre; az üres lámpás és a korsó feltöltésére a Szentlélek olajával. A balga szűzek sorsa figyelmeztetés: az üdvösség ma kegyelemből elnyerhető, ingyen „megvásárolható”, de ők sohasem tértek meg igazán, azért nem lakott bennük a Szentlélek! „Térjete meg (...), és megkapjátok a Szentlélek ajándékát.” (Ap-Csel 2,38) Az új Jeruzsálemben az emberekkel együtt fog lakozni a mindent újjáteremtő Isten. „Aki győz, örökölni fogja mindezt, és Istene lesznek annak, az pedig fiam lesz.” (Jel 21,7) Az lehet csak győztes, aki hiszi, hogy Jézus az Isten Fia, mert „az a győzelem, amely legyőzte a világot, a mi hitünk”. (1Jn 5,4) Mózes csak fentről, a Nebó hegyről láthatta az ígért földjét: „Megmutattam neked, de nem mehetsz be oda – mondta az Úr –, és eltemette őt a völgyben...” (5Móz 34,4.6) Ám a mennyei Jeruzsálemből – Jézusnak, Illéssel – „dicsőségben megjelenve, élete végéről szólottak, amelynek Jeruzsálemben kell beteljesednie”. (Lk 9,31) És a szemtanú Péter így bátorít: „...teljes bizonyossággal reménykedjétek abban a kegyelemben, amelyet Jézus Krisztus megjelenésekor kaptok.” De az ingyen kegyelem nem olcsó: „...drága véren (...), Krisztusnak a véren” váltattatok meg, „hogy hitetek Istenbe vetett reménység is legyen”. (1Pt 1,13.19.21) Így tekinthetünk az ítélet napjára, amely munkánk tűzállósági próbája is lesz: „...és hogy kinek mit ér a munkája, azt a tűz fogja kipróbálni.” (1Kor 3,13) Isten gyermeke nem a „tisztító” tűzön megy át az üdvösségre, hanem kegyelemből, hit által, Krisztus érdeméért, aki életének is az alapja! Kövessük Pál tanácsát: „...legyetek éberek: ne szűnjétek meg hálát adni. (...) a kedvező alkalmakat jól használjátok fel.” (Kol 4,2.5) Jézus halálát földrengés kísérte, „és sok elhunyt szentnek feltámadt a teste”. De ennél is nagyobb csoda, hogy élő Krisztus-hit támadt a százados és társai szívében: „Bizony, Isten Fia volt ez!” (Mt 27,52.54) Az egyházi óévkor tekintsünk az Emberfia napja felé! Luther szerint: „Örömmel ez az egyház számára, melyre sóvárogva vár Isten népe, kiket dicsőségben örök életre visz a győzedelmes Krisztus.” Az új Jeruzsálem a mindenható Isten és a Bárány temploma. „...tisztítatlanok pedig nem jutnak be oda (...), csak azok, akik be vannak írva a Bárány életkönyvébe.” (Jel 21,27) Amikor megjön a vőlegény: „Kitárják a gyöngykaput. / Jézus nyája hazajut.” (ÉÉ 542,3) Te is?!

■ GARAI ANDRÁS

Keskenyút-keresés

„Lelkem hozzád vágyódik éjjel, teljes szívőddel kereslek téged. Mert ha ítéletet tartasz a földön, igazságot tanulnak a világ lakói.” (Ézs 26,9)

SZÓSZÓRÓ

Ifjúságirovat-gazda: Györe Balázs

Meghatározó része életünknek a keresés. Kisgyermekkorban a játékszereink után kutattunk, serdülőként társat, az általános iskolát követően szakmát, majd munkahelyet kerestünk magunknak; öregkorunkban pedig nyugalmat kerestünk. Utat járunk be földi életünk során, amely kinek egyenesebb, kinek pedig kitérőkkel tel. De valamennyien a helyes utat keressük, amelyet Istenünk tud megmutatni nekünk. Kutatunk utána, de olykor fel sem fedezzük jelenlétét.

Istenkeresés. Hányszor hangzik el szánkól ez a szó akár templomba menet vagy éppen istentiszteletéről hazafelé tartva. Úgy gondoljuk, ha megtaláljuk, akkor elértük végső célunkat. De valóban így van?

Nagyon szeretek túrázni. Barátaimmal napokon keresztül járjuk az erdőt, gyönyörködünk a természetben, élvezük a csendjét. Egy valamit azonban sosem tévesztünk szem elől: az ösvény menti fákra felfestett jelzéseket. Figyelünk arra, hogy a jelzett úton maradjunk, mert csak így jutunk el célunkhoz! A jelzések azonban semmit sem érnének, ha nem folyamatosan mutatnák a követendő utat, hanem elszórva lennének a rengetegben. Van, hogy elágazáshoz érkezünk, de a jelzés hiányzik, esetleg lekopott a fáról. Ilyenkor elő kell venni „térképünket, iránytűnket”, hogy a helyes úton folytathassuk földi túránkat.

Az egyházi esztendő végéhez érve sokan visszatekintünk az elmúlt évre. Észrevesszük mulasztásainkat, eltévedéseinket, de az adventi bűnbánati időben valamennyien igyekszünk visszatérni a helyes útra. Ám aztán újra és újra letérünk róla, mert csak a saját lábunk elé nézünk, és nem tekintünk föl a jelzésekre. Nekünk azonban nemcsak meg kell találnunk a helyes ösvényt, hanem meg is kell rajta maradnunk, és végig kell rajta mennünk. Nem elég a karácsonyi járszolgát eljuttatni, tovább kell menni a kereséfélig és pünkösdig! Csak így juthatunk el Teremtőnkhez, aki az út végén már vár bennünket!

A négyszáz évvel ezelőtt született énekköltő lelkipásztor, Paul Gerhardt mindezt így fogalmazza meg: „És bár tovább élek ezen a világon, / Maradni nem kívánok, ez idegen sátor. / Azon az úton járok, amely hazámba visz, / Ott Atyámat meglátom, szívem csak Benne hisz.”

Az új egyházi esztendőben és azután is járjunk valamennyien a jelzett úton! Bár keskenyebb, de valamennyien elférünk rajta, és csak az vezet el célunkhoz!

■ GYÖRE BALÁZS

HIRDETÉS

Isten iránti hálával tudatjuk, hogy a Szarvas-Ótemplomi Evangélikus Egyházközség megválasztott másodlelkészét, Horváth Zoltán Olivért és a Benka Gyula Evangélikus Általános Iskola és Óvoda iskolalelkészét, Horváth Anikót december 2-án 14 órai kezdettel beiktatja hivatalába Ribár János, a Nyugat-Béki Egyházmegye esperese. Az ünnepi istentiszteleten ígét hirdet Szabóné Mátrai Marianna, a Déli Egyházkerület püspökhelyettese. Erre az ünnepi alkalomra szeretettel hívjuk és várjuk!

Az egyházközség presbitériuma

HIRDETÉS

Örömmel és Isten iránti hálával tudatom, hogy dr. Fabiny Tamás, az Északi Evangélikus Egyházkerület püspöke november 30-án, pénteken 15 órakor Gyálon, a református templomban lelkészé avat. Szeretettel hívom és várom Önt és kedves családját az ünnepi istentiszteletre és az azt követő szeretetvendégségre.

Gazsóné Verasztó Teodóra

SPORTOLÓ LEKÉSZEK

A „táncos lábú”

▶ A táncot első ránézésre nem sorolnánk – méltánytalanul – a sportok közé, pedig aki ropta már akár csak egy fél órát is, az tudja, hogy a legnemesebb mozgásformák egyikéről van szó, amely testlelket felüdít. Mai beszélgetőpartnerem: **Varga Gyöngyi, az Evangélikus Hittudományi Egyetem Öszösvetségi Tanszékének adjunktusa.**

– Aligha érhet véget úgy egy konferencia – amelyen Ön is jelen van –, hogy a résztvevők előbb-utóbb ne perdüljenek táncra. Mindegy, hogy magyar, moldvai, zsidó, délszláv, ír, skót: egy a lényeg, az autentikus néptánc. Mióta hódol ennek a „sportnak”?

– Én a táncot nem tekintem igazán sportnak, inkább egy önkifejezési módnak és a közösségformálás egyik különösen szép útjának. Gyermekkorom óta szívesen táncolok, még a balettel is próbálkoztam, de a néptánc világát – amely mára a szívem csücske lett – csak teológus koromban fedeztem föl. Még így sincs persze későn.

– Az ember hosszú ideig nem képes olyan mozgást végezni, ami ellenére van. Szerencsés ember az, aki megtalálja azt a mozgásformát, amelyet bármikor szívesen gyakorol.

– A tánc nálam nem egy szigorú edzésprogram része, hiszen nem vagyok profi, csak szeretek táncolni, de azt minél gyakrabban. Azzal, hogy megismerem különböző népek táncait, egy kicsit betekintek a hagyományaikba, sajátos világukba, gondolkodásmódjukba is. És közben újra és újra rácsodálkozom arra, milyen jó, hogy magyarokként igazi táncos nemzethez tartozom. A tánc valójában szavak nélküli nyelv: egész testünk beszél a mozdulatainkon keresztül. Izgalmas kérdés, hogyan tudom így kifejezni magam és megérteni a másik mozdulatait, s aztán összehangra találni...

– Tud-e a munkája mellett rendszeresen időt szakítani a táncra?

– A rendszeresség számomra is mindig a nagy „elérendő cél”: erőfeszítéseket te-

szek, hogy minél többször eljussak táncokba, táncoló közösségekbe. Örülök, ha felkérnek egy-egy táncház megtartására, hiszen ez elsősorban nekem jó...

A lelkési, tanári életforma nem mindig engedi, hogy az ember hódolhasson a „szenvédeleink”, de ha lemondanánk ezekről az örömeinkről, azt nagyon megsínylené a szolgálatunk. Igyekszem egészséges összhangba hozni a munkát és a szórakozást – és persze az is fontos szempont, hogy a sok ülőmunka mellett a mozgásra is mindig jusson idő.

– Úgy tudom, még ösztöndíjas korában Tübingenben a sok teológiai, intellektuális kurzus mellett részt vett egészen sajátos mozgásos képzésben is...

– A németországi evangélikus egyházban már hosszú évek óta hagyománya és rengeteg lelkes művelője is van a szakrális táncnak. Arról tanultunk ezen

FOTÓ: SZEMEREI JÁNOS

a továbbképzésen, hogy istentiszteleti kereteken belül hogyan fejezhetjük ki Isten iránti hálánkat, szeretetünket, köszönetünket a szavakon, énekekkel. Mivel azonban az állami csillagvizsgálónak nem állt módjában bemutató-

ÜZENET AZ ARARÁTRÓL

Rovatgazda: Bogdányi Mária
E-mail: ararat@lutheran.hu

lom, de talán a hazai egyházi gyakorlatba is bekerül egyszer.

– Aki már nagyon régen nem perdült táncra, de most kedvet kapott hozzá, hogy elengedje magát és a gátlásait, az hogyan és merre induljon?

– Mindössze egy jó cipő és beleváló lábak szükségesek, de ami még ennél is fontosabb: társak – hiszen táncolni együtt, közösségben lehet igazán. Ami a kérdés másik felét illeti, öröm, hogy vidéken is egyre több helyen indulnak táncos programok, nem csak Budapesten kínálkozik erre számos lehetőség. Lelkészként nagyon jó tapasztalataim vannak arról, hogyan lehet az ifjúsági és gyermekmunkában hasznosítani a közös táncolás élményét, örömet. És akik például voltak már Szélerózsán, tudják, hogy az egyik legnépszerűbb program mindig az esti táncos. Persze az élő zene a legjobb, de a CD-ről megszólaló talpalávalóval is jó hangulatot kelthetünk. A magam részéről szívesen táncolok szoknyában, ami egyfajta különös testélményt jelent nekünk, nőknek.

Azt tudom tanácsolni mindenkinek, hogy csak kezdjenek el bátran táncolni, és majd minden jön magától.

– Vannak-e az ismeretségi körében olyanok, akiknek Varga Gyöngyi táncos volt az „aha-élmény”, és azóta „jól megfertőződtek”?

– Azt hiszem, igen. Jó látni, hogy fiatalok – sokan a teológusok közül is – kedvet kapnak a táncra, másolják a CD-imet, továbbadják, tanítják a táncokat, amelyeket én is úgy tanultam másoktól. És az is nagy öröm, ha a korosabbak közül is rájönnek az izére, és komolyan veszik a régi mondást: idősebbek is elkezdhetik!

■ BOGDÁNYI MÁRIA

HIRDETÉS

A Páratlanklub következő alkalma november 27-én, kedden 18 órai kezdettel tartjuk (előtte 17.30-tól imaóra) a Magyarországi Evangélikus Egyház Országos Egyházi Irodájának földszinti termében (1085 Budapest, Üllői út 24.). Vendégünk **Neves-Cosca Krisztina**, a református Menekültmisszió vezetője lesz, aki *(Pár)kapcsolatban másik kultúrával* címmel mutatja be a bevándorlók közt végzett szolgálatukat. Minden 25 és 45 közötti egyedülállót – nemre, felekezetre való tekintet nélkül – sok szeretettel várunk!

A Páratlanklub ötletgazdája és a Magyarországi Evangélikus Egyház Női Missziója

HIRDETÉS

A Keresztény Ökumenikus Baráti Társaság (KÖT) meghívja az érdeklődőket a december 3-án 18 órakor a Háló (Ferenciek tere 7–8. III. lph. II. em.) előadótermében rendezendő együttlétére (*Ökumené a hitoktatásban III.*), melynek programja az alábbi előadás. **Csere István: Hitoktatás a Hidegkúti Ökumenikus Általános Iskolában. Hitoktatás a Főti Ökumenikus Általános Iskola és Gimnáziumban.**

HIRDETÉS

Pályázat a Luther Kiadó intézményvezetői munkakörére

A Magyarországi Evangélikus Egyház Országos Presbitériuma pályázatot hirdet az egyház intézményeiről szóló 2005. évi VIII. törvényben szabályozott, az egyház fenntartásában működő országos intézmény, a Luther Kiadó (1085 Budapest, Üllői út 24.) teljes állású intézményvezetői munkakörének betöltésére.

Az intézményvezetőnek felsőfokú végzettségű, evangélikus vallású, konfirmált személynek kell lennie, aki az egyházközségi tagság feltételeinek legalább öt éve megfelel.

A pályázat elbírálásánál előnyt jelent:

kiadói munka területén szerzett gyakorlat, idegnyelv-tudás,

B kategóriás jogosítvány,

felhasználói szintű számítógépes ismeret.

A pályázatnak tartalmaznia kell:

a pályázati feltételekben előírtak teljesüléséről szóló igazolásokat (diploma, konfirmációs igazolás, erkölcsi bizonyítvány);

a pályázó önéletrajzát és részletes szakmai életrajzát;

az intézmény vezetésére vonatkozó szakmai programot és a szakmai helyzet-elemzésre épülő elképzeléseket (a kiadói tevékenységre, kiadványokra vonatkozó elképzeléseket tartalmazó terv, illetve az intézmény működtetésére vonatkozó gazdasági terv);

lelkési ajánlást a pályázó gyülekezeti lelkészétől.

Az intézményvezetőt az alábbi juttatások illetik meg:

alaphír – megegyezés szerint;

szükség esetén lehetséges a szolgálati lakás megoldása;

szükség esetén szolgálati gépjármű biztosítása, otthoni internet-hozzáférés.

Az intézményvezetői megbízás 2008. január 1. napjától hatéves időtartamra, 2013. december 31. napjáig szól, három hónapos próbaidővel.

A pályázat benyújtási határideje: 2007. december 14., 16 óra. A pályázat benyújtásának helye: Magyarországi Evangélikus Egyház Országos Egyházi Irodájának titkársága (1085 Budapest, Üllői út 24. I. emelet).

A pályázatot három példányban – két példányt papíron, egyet pedig a pályázatot tartalmazó elektronikus adathordozón (CD-n) – kérjük benyújtani. A pályázatot zárt borítékban várjuk az alábbi jelleggel: „Luther Kiadó”.

A pályázat iránt érdeklődők a pályázat elkészítéséhez szükséges tájékoztatást **dr. Fabiny Tamás** püspöktől, az egyházi sajtó és média területéért felelős püspöktől kaphatják meg; tel.: 1/394-2335. Az intézmény munkájába való betekintésre előzetes egyeztetést követően kerülhet sor.

A pályázati eljárás szabályairól az egyház intézményeiről szóló 2005. évi VIII. törvény 16–20. és 34. §-ai rendelkeznek.

Hatvanesztendő az Uránia Csillagvizsgáló

▶ **Lapunk 2007/33. számában felelevenítettük a csillagászati ismeretterjesztés legfontosabb hazai bázisának, a Tudományos Ismeretterjesztő Társulat (TIT) Budapesti Planetáriumának harmincesztendő történetét. Kerek évfordulóhoz érkezett az idén a TIT másik országos jelentőségű intézménye, a két legjelentősebb hazai bemutató csillagda egyike, az Uránia Csillagvizsgáló is – hatvan évvel ezelőtt alapították.**

Az Uránia Bemutató Csillagvizsgáló 1947-ben a Magyar Csillagászati Egyesület (MCSE) klubéletének, a hazai amatőr-csillagász-mozgalom irányításának, a távcsöves bemutatóknak és a csillagászati előadásoknak, továbbá a távcsövekkel kapcsolatos műhelymunkának a központjaként nyílt meg. Az intézmény a Gellért-hegy oldalában, a Tabán határában álló épületben kapott helyet. Neve az 1800-as években elpusztult valamikori Gellért-hegyi csillagvizsgálóra utal.

Az MCSE vezetősége eredetileg egy, a Nap-hegyen, a Czákó utcában található romos iskolaépületet szemelt ki, ezt azonban nem sikerült megszereznie. A végleges helyszínt, a Sándor utca 3/b alatti telket és a rajta álló, a második világháború során gazdátlanul állt villaépületet végül **Ortutay Gyula** vállas- és közoktatásügyi miniszter segítségével jelölték ki. A minisztérium a sváb-hegyi állami

csillagvizsgáló intézet használatába adta az épület helyiségeit, hogy az egyesülettel közösen bemutató csillagvizsgáló céljaira használja őket; az intézet pedig átadta a felesleges és használaton kívüli műszereit, valamint könyvtára másodpéldányainak egy részét az egyesületnek. Mivel azonban az állami csillagvizsgálónak nem állt módjában bemutató-

Az Uránia Csillagvizsgáló 1951-ben

kat szervezni és a műszereket karbantartani, az MCSE-re bízta a bemutató csillagvizsgáló vezetését, és a minisztérium által átadott helyiségeket az egyesület rendelkezésére bocsátotta.

A csillagvizsgáló avatására az 1947. szeptember 22-i sajtóbemutató, valamint a szeptember 23-án az intézményben megrendezett MCSE-közgyűlésen került sor. Az obszervatóriumban két nagyobb távcső teljesített szolgálatot. Az egyik a húsz centiméteres Heyde, amely jelenleg is az Uránia fő műszere; ezt eredetileg a felvidéki Ógyallán működő állami csillagvizsgálóban, a Ma-

gyar Királyi Konkoly-alapítványú Astrophysikai Observatóriumban állították fel 1908-ban. A másik a tizenkilenc centiméteres Plössl-távcső, mely 1845-ben készült; ez utóbbi eredetileg az 1848–49-es szabadságharc után meghurcolt, majd az ország elhagyására kényszerített Nagy Károly bicsei csillagvizsgálójában állt.

Kezdetben a műszerek a teraszon, a szabad ég alatt álltak. Később a nagyobbik távcsövet vitorlavászon takaró óvta, a kisebbik műszer fölül gurítható bódét készítettek. A ma is használatban lévő kupola 1965-ben került a Heyde fölé. A távcsöves bemutatók iránti igény már a kezdet kezdetén is jelentősnek bizonyult, így minden hétköznap este várak

a látogatókat. Emellett népszerűek voltak az Uránia-beli előadások is, a csütörtöki és a szombati sorozatok.

Az MCSE-nek a Magyar Természettudományi Társulatba (ahogy akkor a TIT-et nevezték) történő 1949. április 9-i beolvasztása után az Uránia is a társulat kezelésébe került. **Kulin György** MCSE-ügyvezetőt és csillagdaigazgatót politikai nyomásra eltávolították posztjáról; csak hosszas kitérő után, 1954-ben térhetett vissza. Mindeközben az 1950-es évek elején a budapesti minta nyomán megindult az Uránia bemutató csillagvizsgálók vidéki hálózatának kiépítése.

Kulin 1975-ig, nyugdíjazásáig vezette az intézményt. Utódja 1981-ig, nyugállományba vonulásáig az *Evangélikus Élet* ol-

vasói előtt is jól ismert **Ponori Thewrewk Aurél** csillagásztörténész lett, aki párhuzamosan a Budapesti Planetáriumot is igazgatta. A két intézmény vezetését **Horváth András** csillagász-úrkutató vette át, majd az Uránia és a Planetárium szervezeti szétválása után, 1992-től nyugdíjazásáig **Zombori Ottó** csillagász lett az obszervatórium igazgatója. 2006-ban egy rövid ideig **Makovecz Benjámint** irányította a csillagda, majd **Lorenz Kinga** fizikus vette át ismételten mindkét ismeretterjesztő centrum működtetését.

A hatvanesztendő az Uránia Csillagvizsgáló a 2007 elején befejezett teljes felújítása után újra várja a csillagos égbolt szépségei iránt érdeklődő vendégeket.

■ REZSABER NÁNDOR

A csillagvizsgáló kupolája 2004-ben

HÍREK, KÖZLEMÉNYEK, ESEMÉNYEK

A Pásztói Evangélikus Egyházközség presbitériuma szeretettel hív mindenkit november 23-án 13 órakor tartandó emlékünnepekre. Az emléktábla-avatás szolgálatát Szabó András, a Nógrádi Egyházmegye esperese végzi. Emlékbeszédet mond dr. Fabiny Tibor egyháztörténész-professzor. Az ünnepség díszvendége Plathy Iván nyugalmazott egyháziügyi államtitkár. A megemlékezés Németh Csaba orgonaművész koncertjével zárul.

A Beledi Evangélikus Egyházközségben december 1-jén, szombaton este 18 órakor szeretetvendégséget tartunk, amelyen Adventi gondolatok a Szentföldről címmel Tóth Miklós rábakecöli és Gyürü Ferenc egyedi plébános tart vetített képes előadást. Áhítatot tart Varga Balázs beledi plébános. Ünnepi alkalmunkra tisztelettel hívjuk és várjuk! Erős vár a mi Istenünk!

A kelenföldi evangélikus gyülekezet december 1-jén, szombaton este 17.30-kor tartja tanácstermében (1114 Bp., Bocskai út 10.) következő szeretetvendégségét. Vendégünk lesz Szávay Agnes teniszbajnok, aki eddigi pályafutásáról és terveiről számol be. Minden kedves érdeklődőt szeretettel hívunk és várunk!

HIRDETÉS

ÚJ HARANGOT RENDELJEN IFJ. FARKAS TITUSZTÓL

MINDEN MÉRETBEN A LEGKEDVEZŐBB ÁRON 30 KG-TÓL 11 000 KG-IG

Kiváló minőség, kitűnő kidolgozás, kedvező ár, hangzásra öntve!

Harangvillamosítás, harangtartóállvány-készítés, programozóórák, harangvezérlés telefonról, toronyóra-készítés, -szerelés, alkatrészeldadás. REFERENCIA 400 TEMPLOMBÓL!

Harangszó 2003 Bt.

Ifj. Farkas Titusz

2200 Monor, Kistói út 26. Tel.: 30/371-9696, fax: 29/410-119

A Harangszó 2003 Bt. a Dévai Szent Ferenc Alapítvány támogatója.

Tisztelt Olvasóink!

Kiadónk segíteni szeretne abban, hogy a lap árának jövő évi emelkedése miatt egyetlen előfizetőnknek se kelljen lemondania az *Evangélikus Életről*. Ezért arra kérjük mindazokat, akik pár száz forinttal támogatni tudnák más olvasók előfizetését – olyanokét, akiknek ez nehézséget okoz –, jelezzék ezt kiadónknak. Együttel kérjük, hogy azok, akik anyagi okok miatt kényszerülneek a lap előfizetésének lemondására, ugyancsak egyértelműen jelezzék ezt számunkra, hogy megpróbálhassuk „összekötni” a rászorulókat az adakozásra indíttatást érző testvérekkel. Bízunk benne, hogy így hiánytalanul sikerül megtartani előfizetőnket egyetlen hetilapunk olvasótáborában.

Kendeh K. Péter, a Luther Kiadó igazgatója

mtv

Az *Evangélikus magazin* legközelebbi adását november 25-én 9.55-kor láthatjuk az m1-en, majd az m2-n 12.55-kor megismétlik. A tartalom-ból: 450 éves a soproni evangélikus líceum; Raffay Sándor-kiállítás és -konferencia; Nyíregyházán hajléktalanotthont adtak át. A műsorban beszámolót terveztünk a reformáció hónapjának záró ökumenikus alkalmáról, Győről. Az anyagot megrendeltük, azonban az, akitől megrendeltük, nem készítette el, így a tervezett tudósítás sajnos nem kerülhet be a műsorba.

Következő számunkban:

Csongor és Tünde az Evangélium Színházban

evangelikus

APRÓHIRDETÉS

Az égre mutató kereszt alatt a templomtorony legszebb díszje a toronyóra. Ön-nél működik? Toronyóra-, harangjáték-, haranglengető-, vezérlőóra-készítés, -javítás. 5 év garancia. Konkoly Művek Toronyórágyára, 1102 Budapest, Állomás u. 14., telefon: 1/260-7065, 30/949-2915.

HIRDETÉS

HA A LEGJOBBAN AKAR JÁRNI, HÍVJA A TÓKEERŐS BERECHY MÓZES TÁRSULÁST!

Kézpénzért európai aukciós áron megvásároljuk régi lakberendezési műtárgyait, festményeit, hagyatékát, gyűjteményeit, örökségét. Ingyenes értékbécslés! Tel.: 30/486-5300; 20/336-2051.

Új nap – új kegyelem

Vasárnap

Jézus Krisztus mondja: „Ne aggódjatok életetekért, hogy mit egyetek, és mit igyatok, se testetekért, hogy mivel ruházkodjatok. Nem több-e az élet a tápláléknál, és a test a ruháztatnál?” Mt 6,25 (Zsolt 104,14; Mt 25,1-13; Jel 21,1-7; Zsolt 126) Ezredévek teltek el Jézus kora óta, de az emberiség központi problémái ugyanazok maradtak. A ma embere összehasonlíthatatlanul jobb körülmények között él, lakik, táplálkozik, ruházkodik. Mégis, a gyomrát összeszorítja az aggodalom, ha a holnapra gondol: megélhetés! Hány végigszorongott éjszakát okozott már a gondviselésbe vetett hit hiánya! Milyen egyszerű pedig egy mennyei kézbe letenni az életünket! Milyen egyszerű, s mégis milyen nehezen tesszük meg...

Hétfő

Békülj meg ellenfeleddel hamar, amíg az úton együtt van veled. Mt 5,25 (2Móz 20,13; 5Móz 34,1-7(8); Mt 24,45-51) Jézus több ízben figyelmeztet a gyorsan múló lehetőségekre, arra, amit ma még megtehetünk, holnap azonban talán már késő mérlegelni és dönteni. Nem érdemes a haragot magunkban hurcolni, mert saját magunkat tesszük tönkre vele. Nem csak lelki értelemben igaz ez, hiszen ma már köztudott, hogy az elfojtott harag betegségeken kerülhet felszínre, testesülhet meg. Milyen találoán fejezi ki a nyelv: gyűlöl-ét. Lassan ölöl méreg. Istenem, segíts, hogy elengedjem a szívem mélyén rejlő haragot, és békét köthessek a másik emberrel, önmagammal, veled!

Kedd

Legyetek az igének cselekvői, ne csupán hallgatói. Jak 1,22 (Zsolt 119,11; 1Pt 1,13-21; Mt 25,1-13) Jól tudta e felszólítás írója, hogy az ember milyen észrevétlenül be tudja csapni önmagát. Hosszú éveken vagy akár egy életen keresztül is ügyesen hazudhat önmagának. Mi haszna van ennek? Nem sok. Az a teljes ember, akinek a szavai és a tettei harmóniában vannak egymással. Úgy cselekszik, ahogy beszél és gondolkodik – őket nevezik hiteles embereknek. Tisztelettel, megkülönböztetett figyelemmel nézünk rájuk. Boldog, aki hallgatja és meg is tartja Isten beszédét – halljuk minden vasárnap az istentiszteleten, s erre a mondatra válaszul elmondjuk a hitvallást.

Szerda

Amikor az ünnepre érkező nagy sokaság meghallotta, hogy Jézus Jeruzsálembé jön, pálmáigakat fogtak, kivonultak a fogadására, és így kiáltottak: „Hozsánna! Áldott, aki az Úr nevében jön, az Izráel Királya!” Jn 12,12-13 (Ézs 33,17; 1Kor 3,9-15; Mt 25,14-30) A sokaság kiáltásából kihallik, hogy tudják: ő a Messiás. Mégis: a nagytanács ekkorra már elhatározta megölését. Sőt Lázárt, az élő bizonyítékot is el akarják tüntetni. Ugyanez a sokaság fog majd néhány nap elmúltával „feszítsd meg”-et kiáltani. Többen csóválják majd értetlenül a fejüket, a most kitörő öröm elhamvad bennük. Ők, a kiáltozók nem gondolnak a holnapra. Isten közelít felénk szüntelenül, de ha nem úgy jön, ahogy elképzeltük, elszomorodunk, hitetlenek leszünk, összezavarodunk – a nyitott szívű várakozás helyett.

Csütörtök

Bölcsek érkeztek napkeletről Jeruzsálembé, és ezt kérdezték: „Hol van a zsidók királya, aki most született? Mert láttuk az ő csillagát, amikor feltűnt, és eljöttünk, hogy imádjuk őt.” Mt 2,1-2 (Ézs 66,18; Kol 4,2-6; Mt 25,31-46) A napkeleti bölcsek jóval többet tudtak, mint egy átlagos ember. Felismerték az időpont rendkívüli voltát, a csillagok különleges állását. Tudták, hogy ezt a most született rendkívüli személyt érdemes meglátogatniuk, mert hasonló alkalom nem adatik még egyszer az életben. S mégis, milyen végzetes melléfogásnak bizonyult később, hogy Heródes palotájában érdeklődtek az újszülött király után. Akik náluk is többet tudtak, azok a pásztorok voltak, akik botladozó léptekkel odataláltak a jelentéktelen istállóhoz az angyalok és saját szívük útmutatásával...

Péntek

Akinek sokat adtak, attól sokat kívánnak, és akire sokat bíztak, attól többet kérnek számon. Lk 12,48b (5Móz 16,17; Mt 27,50-54; Júd 1-16) Péter megkérdezi Jézust, pedig tudja jól, hogy a tanítványra vonatkozik a hasonlat: a tanítvány az, akire sok bízott, aki a Mester közelsége miatt kitüntetett helyzetben van. Sok-sok ajándék hull a lába elé. Felfedezheti az áldást ott is, ahol más nem látja. A Mester jelenléte örömmel és hittel ajándékozta meg. Sok lehetősége van tehát, hogy a rábízott feladatokat jól végezze el. E sok-sok lehetőség és ajándék fényében kérdezi meg majd egykor a Mester: mit tettél az életeddel? Hol vannak a rád bízottak? Megőrizted-e őket épségben a számomra? Mit felelsz majd, te tanítvány...?

Szombat

Bocsásd meg ennek a népnek a bűnét nagy szeretettel. 4Móz 14,19 (Róm 6,10; Jel 21,10-14,21-27; Júd 17-25) Micsoda nép ez? Szemmel láthatóan, szinte megfogható módon ott van közöttük az Isten közelsége: villámlás, kürtzengés, felhő és tűzoszlop. A kietlen pusztaságban járható út nyílik. Víz fakad a sziklából, az égből manna hull, hús is kerül. Kapott-e már emberi közösség ilyen egyértelmű törődést? Valaki van velük, izzé tudniuk kell. Mégis, időről időre úgy viselkednek, mintha segítség nélkül volnának. Visszavágnak a kényelmes rabságra, máskor „istenkéret” eszkábálnak maguknak, akik az ő szempontjaik szerint büntetnek vagy jutalmaznak. Micsoda nép ez...? Mégis, Isten bizalma újra meg újra kinyílik előttük. Örökös újkezdés vele az élet. Ebbe a néphe mi is beletartozunk.

■ BALOGH ÉVA

VASÁRNAPTÓL VASÁRNAPIG

Ajánló a rádió és a televízió műsoraiból november 25-től december 2-ig

VASÁRNAP	HÉTFŐ	KEDD	SZERDA
<p>8.30 / Civil rádió Evangélikus félóra Az Evangélikus Missziói Központ szerkesztésében</p> <p>8.50 / mtv Szent Imre nyomában (60')</p> <p>9.55 / mtv Evangélikus magazin (ism. m2, 12.55) A műsorban többek között a 450 éves soproni Berzsenyi Dániel Evangélikus Gimnázium (Líceum), Szaképző Iskola és Kollégiumban rendezett jubileumi ünnepségről láthatunk beszámolót. (30')</p> <p>12.00 / Duna II. Autonomia Evangélikus istentiszteletet közvetítése Aczáról. Igét hirdet Mekis Ádám esperes (ism.) (60')</p> <p>12.15 / Duna Tv Élő egyház (26')</p>	<p>13.24 / Kossuth rádió Akkor láttam utoljára József Attilára emlékezik dr. Ligeti Magda ideggyógyász (1974) (6')</p> <p>13.30 / Kossuth rádió Krisztus közöttünk! A görög katolikus egyház felőrája</p> <p>10.45 / Duna II. Autonomia Mindentudás Egyeteme Pléh Csaba: Hogyan gondolkodunk? (55')</p> <p>16.05 / PAX Jubál 2005. Tűzveszély-koncert (ZMC – 28')</p> <p>16.25 / zone europa Sose halunk meg! (magyar játékfilm, 1993) (95')</p> <p>18.00 / Hallmark Hétköznap csoda (amerikai játékfilm, 2005) (90')</p>	<p>8.40 / Duna Tv Isten kezében (ism.) (26')</p> <p>9.35 / PAX Mennyi manna A csodák: olívaolaj, kenyér, lencse és fűszeres hal (amerikai gasztronómiai sorozat) (25')</p> <p>11.00 / Hallmark A csikó (játékfilm, 2004) (120')</p> <p>13.30 / Kossuth rádió Tanúim lesztek! A római katolikus egyház felőrája</p> <p>14.05 / Kossuth rádió Arvonások. Dr. Balogh Zoltán nyugalmazott reumatológus főorvos (30')</p> <p>20.35 / Duna Tv Küldetés. Portréfilm Balczó Andrásról (magyar dokumentumfilm, 1976) (93')</p>	<p>8.45 / Duna Tv Zöldsorok. A Zengő (magyar dokumentumfilm, 2007) (57')</p> <p>14.50 / m2 A nemzet könyvtárának kincsei (magyar ismeretterjesztő sorozat, 2003) Trapezuntius-corvina</p> <p>13.30 / Kossuth rádió „Tebenned bíztunk eleitől fogva...” A református egyház felőrája</p> <p>15.20 / Duna II. Autonomia A közönség a tiükrom... Portré Bárdy Györgyről (magyar dokumentumfilm, 2004) (55')</p> <p>20.30 / Duna II. Autonomia Életre ítéltél! (magyar játékfilm, 1942) (94')</p> <p>22.25 / Duna Tv Élj és boldogulj! (brazil-francia-izraeli-olasz játékfilm, 2004) (143')</p>
CSÜTÖRTÖK	PÉNTEK	SZOMBAT	VASÁRNAP
<p>9.10 / Duna Tv Élő egyház (ism.) (26')</p> <p>14.35 / Kossuth rádió Tér-ido. Nők tudománya 3. rész: Tudós nők (25')</p> <p>14.55 / Duna Tv A honnan elindultam Gál Sándor portré (magyar dokumentumfilm, 2006) (60')</p> <p>18.00 / Bartók rádió Kulturális hírek A víziorgonától a zenélő kútig – a mechanikus hangszerek történetéből (30')</p> <p>19.35 / Duna II. Autonomia Biblia Pauperum Szegények Bibliája (2003) (21')</p> <p>20.35 / Duna Tv Bibó-breviárium (magyar dokumentumfilm, 2001) (69')</p>	<p>8.30 / Duna II. Autonomia A Szent István-templom Nagybörsönyben (magyar dokumentumfilm, 1997) (23')</p> <p>9.55 / m2 Musica Historica (15')</p> <p>A Mandel-kvartett</p> <p>11.00 / PAX Kőbe zárt idő A Nádassdyak fészke (történelmi sorozat) (30')</p> <p>14.30 / m2 A nemzet könyvtárának kincsei (magyar ismeretterjesztő sorozat, 2003) A Pray-kódex</p> <p>19.35 / Duna II. Autonomia A százgyökerű szív Jelenits István Sík Sándorról (1994) (18')</p> <p>21.39 / Bartók rádió Marton Éva operafelvételeiből (41')</p>	<p>7.30 / Rádió C (FM 88,8) Evangélikus félóra Az Evangélikus Missziói Központ szerkesztésében</p> <p>12.15 / Duna Tv Isten kezében (26')</p> <p>14.30 / Duna II. Autonomia Mindentudás Egyeteme Hámori József: Mit tud az emberi agy? (55')</p> <p>14.40 / mtv Makrancos hölgy (magyar film, 1943) (76')</p> <p>15.05 / Bartók rádió A pécsi UniCum Laude énekegyüttes énekel (55')</p> <p>20.57 / Kossuth rádió József Attila: Születésnapomra című verse. A Kaláka együttes megzenésítésében és előadásában (3')</p>	<p>8.00 / Duna II. Autonomia De szépen szól a cimbalom... Válogatás népzenei felvételeinkből (2004)</p> <p>8.30 / Kossuth rádió Tetten ért szavak (10')</p> <p>10.00 / mtv Református magazin (26')</p> <p>12.15 / Duna Tv Élő egyház (26')</p> <p>16.00 / m2 Szegény gazdagok (magyar film, 1938) (64')</p> <p>19.10 / Bartók rádió Bach: 62. kantáta Nun komm, der Heiden Heiland (20')</p> <p>19.35 / Duna Tv Magyar karácsony Vendégségben magyar családoknál (90')</p>

Evangélikus Élet

A MAGYARORSZÁGI EVANGÉLIKUS EGYHÁZ HETILAPJA

E-mail: evelet@lutheran.hu
EvÉlet on-line: www.evelet.hu
Hirdetésfelvétel: hirdetes@evelet.hu

Nyomdai előállítás: Egri Nyomda Kft.
3300 Eger, Vincellérskola u. 3.
Felelős vezető: Kopka Viktor vezérigazgató

Szerkesztőség: 1085 Budapest, Üllői út 24.
Tel.: 1/317-1108; 20/824-5519, fax: 1/486-1195.
Szerkesztőségvezető: Boda Zsuzsa
(zsuzsa.boda@lutheran.hu). Szerkesztőségi titkár
(előfizetési és hirdetési ügyek referense): Vitalis Judit
(judit.vitalis@lutheran.hu).

Árusítója a kiadó és a Magyar Posta Rt. (ÜLK)
INDEX 25 211, ISSN 0133-1302

Főszerkesztő: T. Pintér Károly (karoly.pinter@lutheran.hu). Olvasószerkesztő: Dobsonyi Sándor (sander.dobsonyi@lutheran.hu). Korrektor: Huszár Mariann (mariann.huszar@lutheran.hu). Tervező-szerkesztő / EvÉlet on-line: Nagy Bence (bence.nagy@lutheran.hu). Főmunkatárs: Gazdag Zsuzsanna (zsuzsa.gazdag@lutheran.hu).

Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj beföldön negyed évre 2340 Ft, fél évre 4680 Ft, egy évre 9360 Ft, szomszédos országba egy évre 31 900 Ft (123 euró), egyéb külföldi országba egy évre 37 200 Ft (143 euró).

Rovatvezetők: Hafenschner Károly (kf) – Ige-hirdető (karoly.hafenschner@lutheran.hu), Kendeh K. Péter – Oratio oecumenica (peter.kendeh@lutheran.hu), Kóháti Dorottya – Új nap – új kegyelem (dora.kohati@lutheran.hu), Véghegyi Antal – A vasárnap igéje (antal.veghegyi@lutheran.hu).

Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsejével törölni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság.

Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu)
1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-5478, 1/486-1228; 20/824-5518, fax: 1/486-1229. Felelős kiadó: Kendeh K. Péter (peter.kendeh@lutheran.hu).

Beküldött kéziratokat nem örzünk meg és nem küldünk vissza. Az adott lapszámba szánt kéziratokat a megelőző hét csütörtökéig kérjük leadni! A hétfő délutáni lapzártkor kizárólag a hétfői eseményekkel összefüggő (és a szerkesztéssel előzetesen egyeztetett) írásokat tudjuk figyelembe venni. Az e-mailben küldendő kéziratokat az evelet@lutheran.hu, a hirdeteseket a hirdetes@evelet.hu címre várjuk.

1 133130 207472